

Anna Gołąb, Agnieszka Szczygielska

**PROGRAM WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO
REALIZOWANY W SPOŁECZNYM PRZEDSZKOLU
„BAŚNIOWY ŚWIAT DZIECKA”**

Warszawa, luty 2006 r.

SPIS TREŚCI:

Wstęp.....	3
<u>Rozdział I.</u>	
Podstawowe założenia teoretyczne.....	6
<u>Rozdział II.</u>	
Cele programu i metody ich osiągnięcia.....	12
<u>Rozdział III.</u>	
Podstawowe zadania nauczyciela.....	15
<u>Rozdział IV.</u>	
Uwagi techniczne o realizacji programu.....	17
<u>Rozdział V.</u>	
Sposób realizacji programu.....	19
<u>Rozdział VI.</u>	
Ewaluacja programu.....	67
Bibliografia.....	68
Aneks nr 1.....	70
Aneks nr 2.....	71
Aneks nr 3.....	74
Aneks nr 4.....	76

WSTĘP.

Koncepcja wychowawcza Społecznego Przedszkola „Baśniowy Świat Dziecka” ma swe początki w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku, kiedy to grupa zapalonych psychologów i terapeutów postanowiła stworzyć miejsce, w którym dzieci będą mogły wzrastać w atmosferze bezpieczeństwa i poszanowania swojej godności. Tak powstał Ośrodek Rozwoju Dziecka przy Pracowni Konsultacyjno-Wychowawczej Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

W modelu wychowania panującym w owych czasach w systemie oświaty publicznej dziecko było traktowane często jedynie jako przedmiot oddziaływań wychowawczych i edukacyjnych. Zaniedbana była zazwyczaj sfera potrzeb i rozwoju emocjonalnego dziecka, a także rozwoju indywidualności i podmiotowości. Zwracało się głównie uwagę na rozwój poznawczy, sprawność manualną i przygotowanie do szkoły. Ukryte założenia w panującym systemie oświatowym gloryfikowały podporządkowanie oraz kary i nagrody jako główny środek wychowania.

„Produktem idealnym” takiego systemu było dziecko „grzeczne” i posłuszne autorytetowi.

Natomiast pomysł na wychowanie dzieci w Ośrodku Rozwoju Dziecka zakładał podmiotowość wszystkich ludzi /bez wyjątku na różnice indywidualne/, budowanie głębokiej demokracji, stwarzanie możliwości do wzrastania dzieciom w miłości, prawdzie i wolności / przy zachowaniu zdrowych granic, także potrzebnych dzieciom/ .

Założyciele Ośrodka mieli nadzieję, że z dzieci, którymi się zajmowali, wyrosną ludzie twórczy, plastyczni, niezależni, szanujący siebie i innych, mający kreatywny stosunek do życia i umiejący radzić sobie w różnych, także trudnych sytuacjach.

Założycielami Ośrodka Rozwoju Dziecka były : mgr E. Rakowska, mgr A. Ryszkiewicz, mgr M. Łozińska i mgr M. Konczewska. Współzałożycielem od strony organizacyjnej była mgr A. Galica i mgr K. Florian. Z życzliwym zainteresowaniem obserwowały działania Ośrodka prof. A. Gurycka i prof. A. Kozłowska.. W latach dziewięćdziesiątych do zespołu dołączyły mgr M. Piórkowska i mgr A. Gołąb. Jako studentki-stażystki w zajęciach Ośrodka uczestniczyły i poznawały metody pracy m.in. mgr A. Szczygielska, mgr K. Domańska i mgr M. Pułtorak.

Ośrodek Rozwoju Dziecka przez wiele lat prowadził zajęcia rozwojowo-terapeutyczne dla stałej grupy 14-16 dzieci. W roku 1995 Ośrodek Rozwoju Dziecka zmienił swoją formułę organizacyjną oraz adres; powstało Stowarzyszenie Przyjaciół

Integracji i Psychologii Baśni „Świat Dziecka” prowadzące zajęcia rozwojowo-terapeutyczne dla dzieci w wieku przedszkolnym a w 1998 roku zaczęło działać Społeczne Przedszkole Integracyjne „Baśniowy Świat Dziecka”. W 2004 roku przedszkole zmieniło statut i przyjęło nazwę Społeczne Przedszkole „Baśniowy Świat Dziecka”.

Zarówno w Ośrodku Rozwoju Dziecka jak i w naszym Przedszkolu bardzo ważny był i jest zespół wychowawców. Byli to i są ludzie z pasją, z zacięciem psychologicznym i terapeutycznym. Nauczycielki z naszego przedszkola zdobywały umiejętności wychowawcze jeszcze w Ośrodku Rozwoju Dziecka a zajęcia terapeutyczne nadal prowadzi jedna z założycielek Ośrodka, mgr Maria Konczewska, znana też z uczestnictwa w latach dziewięćdziesiątych w programie telewizyjnym dla dzieci „Mama i ja”. Nie ma wśród nas osób przypadkowych; nawet funkcję pomocy przedszkolnej pełni osoba, która nasze przedszkole poznała najpierw jako matka dwojga dzieci, kiedyś naszych „przedszkolaków”. Gdy dzieci już poszły do szkoły, Monika Chmielowiec stwierdziła, że nie chce się rozstawać z nami i zacznie z nami współpracować, doceniając jak ważne to było miejsce dla rozwoju jej dzieci i jest nadal dla wszystkich tu przychodzących przedszkolaków. Druga osoba pomagająca nam w pracach przedszkolnych, Dominika Ehrenfeucht, jest też pasjonatką naszego stylu wychowania, a także studiuje zaocznie pedagogikę przedszkolną i wczesnoszkolną.

Staramy się, aby panowała między dorosłymi a dziećmi ciepła przyjacielska atmosfera, dzieci zwracają się do nas wszystkich „ciociu”, nie wyróżniają nauczycieli od osób zajmujących się pomocą w naszym przedszkolu. Staramy się, aby kontakty z rodzicami były też bezpośrednie i przyjacielskie ale też szanujemy potrzebę większego dystansu ze strony niektórych rodziców. Często do naszego przedszkola chodzą całe „klany” rodzinne.

W czasach powstawania Ośrodka Rozwoju Dziecka funkcjonowały głównie duże przedszkola publiczne, w których dużą grupą dzieci zajmowała się zazwyczaj jedna przedszkolanka, gdzie dzieci spędzały czas głównie w jednej dużej sali, gdzie jadły posiłki /czasem nie lubiane/ i gdzie leżakowały/nawet wtedy, gdy nie miały o tej porze potrzeby wypoczynku/. Alternatywnym rozwiązaniem wydawało się stworzenie bardziej kameralnego miejsca dla mniejszej grupy dzieci. Wykorzystując wiedzę z psychologii społecznej na temat funkcjonowania grup stwierdzono, że najkorzystniejszą grupą dla dzieci będzie grupa licząca kilkanaścioro dzieci wtedy, gdy pracuje z nią dwoje wychowawców.

Ważna też wydawała się organizacja przestrzeni. Wydaje się, że dzieci lepiej czują się w bardziej kameralnych warunkach niż w jednej dużej sali, która też czasem jest potrzebna do biegów i gonitw i wspólnych zabaw zorganizowanych. Dzieci mają do użytku sale o różnym rozkładzie i wyposażeniu, jedne ze stolikami i zabawkami a inne puste, w których najważniejszym przedmiotem jest duża ilość materacy, na których można spontanicznie bawić się rozwijając sprawność ruchową a także budować z nich przeróżne konstrukcje, domki czy tunele.

Zmorą wielu dzieci w wieku przedszkolnym był obowiązek jedzenia nie lubianych potraw. Rozwiązaniem jest przynoszenie z domu drugiego śniadania, które dziecko je wtedy, gdy jest głodne a także w czasie wspólnego posiłku. Nie ma też u nas leżakowania. Duża ilość materacy , poduszek i różnego typu kocyków umożliwia odpoczynek w chwili, gdy dziecko tego potrzebuje. Czytanie baśni przy świeczce, gdy dzieci siedzą lub leżą według potrzeb umożliwia chwilę relaksu fizycznego.

Plan dnia w przedszkolu jest wynikiem naszych wieloletnich doświadczeń, różnych bardziej lub mniej udanych prób. Naszym celem było jak najlepsze dostosowanie rozkładu dnia do potrzeb dzieci.

ROZDZIAŁ I.

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE

Program nasz w swych głównych założeniach jest oparty na teorii potrzeb A. Masłowa. Według tego autora istnieje pięć grup potrzeb człowieka :

1. Potrzeby fizjologiczne /m.in. potrzeby pożywienia, snu, pragnienia, aktywności, przyjemnych doznań zmysłowych/. Potrzeby te działają na zasadzie homeostazy.
2. Potrzeby bezpieczeństwa
3. Potrzeby przynależności i miłości /in. potrzeby afiliacji/
4. Potrzeby szacunku i uznania
5. Potrzeby samorealizacji /dążenie człowieka do rozwoju swoich potencjalnych możliwości, zdolności twórczych, twórcze wyrażanie siebie, a także poszukiwanie sprawiedliwości, wiary i pokoju,./

Według Masłowa istnieje hierarchiczny porządek priorytetów zaspokajania grup potrzeb w kolejności od potrzeb fizjologicznych do potrzeb związanych z samorealizacją. Często porządek ten jest przedstawiany w formie piramidy, zwanej hierarchią potrzeb Masłowa. Zaspokojone potrzeby z niższego stopnia hierarchicznego chwilowo ustępują miejsca potrzebom hierarchicznie wyższym¹. Często potrzeby z różnych poziomów są zaspokojone częściowo i objawy różnych potrzeb mogą się zlewać ze sobą. Trzy pierwsze piętra piramidy, tzn. potrzeby fizjologiczne, bezpieczeństwa oraz przynależności i miłości nazywane są potrzebami podstawowymi i pierwotnymi. Dwa ostatnie piętra piramidy czyli potrzeby szacunku i uznania /poczucia własnej wartości/ i samorealizacji są to potrzeby rozwoju.

Naszym celem jest zaspokajanie potrzeb dzieci w sposób godny i podmiotowy, w grupie ale z poszanowaniem indywidualizmu każdego dziecka. Dla rozwoju dziecka fundamentalne znaczenie ma zaspokojenie /oraz sposób zaspokajania/ potrzeb podstawowych . Jest to konieczny warunek aby w dziecku pojawiły się rzeczywiste potrzeby rozwoju.

¹Maslow A.H. „, Motywacja i osobowość”, Warszawa 1990, str.92

Ważnym pojęciem w prezentowanym programie jest pojęcie wspólnoty, zbudowanie której naszym zdaniem jest sposobem na zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa i adekwatnego zaspokojenia potrzeb podstawowych i pierwotnych.

Staramy się zbudować w naszym przedszkolu rodzaj wspólnoty, w której zarówno dzieci jak i dorośli czują się dobrze w grupie nie rezygnując ze swojego indywidualizmu i podmiotowości. Podmiotami naszej wspólnoty są dzieci, osoby pracujące z dziećmi i rodzice /rodziny/ dzieci przedszkolnych

Zgadza się z Katarzyną Mitros², że psychika małych dzieci jest przystosowana do życia w rodzinie, a rodzina ma ograniczone rozmiary. W rodzinie uczy się dziecko zazwyczaj przy okazji „zachęca się do liczenia schodków czy paluszków, w drodze do parku pokazuje wiewiórkę, daje ciasto do ulepiania ciasteczka.(...) Mama go rozumie”. Jest to pomysł na przedszkole typu „home like”. Zamiast mamy są „ciocie” z którymi dziecko ma osobisty kontakt, co zapewnia odpowiednią liczebność grup. Rodzice na parę godzin schodzą na dalszy plan, ale dziecko wie, że też akceptują i lubią to miejsce, w którym dziecko zostaje a gdyby była taka potrzeba to „ciocia” na pewno zadzwoni do mamy. Staramy się, aby atmosfera była pełna ciepłego humoru i radości oraz zrozumienia dla dziecięcych potrzeb, aby było miło i przytulnie, aby czuć się emocjonalne ciepło, czyli jest tak jak w bezpiecznym domu. Panującą tu atmosferę, pozbawioną cech instytucjonalizmu, można nazwać rodzinną. Sprzyja ona nawiązywaniu autentycznych więzi.

W ramach współczesnej pedagogiki najbliższa wydaje się nam koncepcja edukacji promującej rozwój lub in. edukacji rozwojowej, opisana przez Janssen-Vosj³ /wiążąca podejście kulturowo-historyczne Wygotskiego i jego następców, teorię edukacji przez doświadczenie oraz podejście wynikające z teorii społecznego uczenia się/ Jest to pomysł na zintegrowany program przedszkoli i szkół podstawowych zastosowany w Holandii.

Według tej koncepcji w edukacji przedszkolnej najważniejszy jest „etap rozwoju podstawowego”, pomagający dzieciom w osiągnięciu warunków koniecznych do uczestnictwa w formalnym programie szkolnym. Na etapie rozwoju podstawowego możemy wyróżnić trzy odrębne ale powiązane ze sobą zakresy celów:

² Katarzyna Mitros, Aneta Górnicka-Boratyńska „Mamo chodź do przedszkola”, „Wysokie Obcasy” z 5.10.2002,

³ Janssen-Vos F. „Jakość w klasie: kluczowa rola nauczyciela”, „Dziecko i Edukacja Materiały Programu Wspólnoty Europejskiej” zeszyt 1., 1992

- 1) Cechy podstawowe - tzn. cechy psychiczne niezbędne dla zdrowego rozwoju; stanowią one warunek i cel jednocześnie: niezależność emocjonalna, wiara w siebie i ciekawość.
- 2) Szeroko pojęty rozwój – cele długofalowe, nie można ich osiągnąć wyłącznie na etapie rozwoju podstawowego, ale tu się zaczynają. Wskazują kierunek w jakim chcemy, aby rozwój dziecka podążył. Jest to m.in. rozwój komunikowania się, wyobraźni, kreatywności i twórczości, samodzielności, zdolności rozumowania, poszukiwania rozwiązań i rozwiązywania problemów, zabawy i pracy, współpracy i współdziałania.
- 3) Konkretna wiedza i umiejętności - nie stanowią celu samego w sobie ale służą szeroko pojętemu rozwojowi, nie są tak ważne na etapie rozwoju podstawowego jak punkt „Cechy podstawowe” czy pewien zakres punktu „ Szeroko rozumiany rozwój”. Punkt trzeci nabiera znaczenia w czasie wraz z dalszym rozwojem dziecka i pojawianiem się nowych celów stawianych przed edukacją formalną już po wyjściu dziecka z przedszkola.

Korzystając z inspiracji koncepcji edukacji promującej rozwój przedstawimy nasz program wg teorii potrzeb A. Masłowa, gdyż teoria ta podkreśla wagę potrzeb podstawowych i pierwotnych.

Cele edukacji promującej rozwój dotyczą bardziej sfery określonej w teorii Masłowa potrzebami rozwoju, czyli najwyższymi piętrami w piramidzie, bez poruszenia kwestii sposobu zaspokajania przez dzieci potrzeb podstawowych. Natomiast opisywana w koncepcji edukacji promującej rozwój rola i zadania nauczyciela oraz relacja nauczyciel – dziecko są zbieżne z naszymi poglądami na temat roli wychowawcy w przedszkolu. Według edukacji rozwojowej każde zdarzenie w przedszkolu należy rozpatrywać z dwóch punktów widzenia:

- czy dana czynność ma sens dla dziecka
- czy czynność ta przyczynia się do osiągnięcia celów etapu podstawowego.

Inicjatywa i możliwość wyboru pozostawione dziecku to warunek skutecznego uczenia się. Dzieci bardzo potrzebują sytuacji „ otwartych”, pozostawiających im maksimum możliwości wyboru i inicjatywy. Konieczne są też zajęcia mniej lub bardziej zorganizowane, kierujące uwagę dzieci na konkretne sprawy, zadania. Wszystkie trzy typy sytuacji są niezbędne; raz dzieci same decydują, co chcą robić, innym razem nauczyciel sugeruje lub wyznacza zajęcia. Nauczyciel musi poważnie traktować motyw, cele i intencje dziecka. Nauczyciel może pomóc tylko wtedy, gdy jest świadomy intencji dziecka. Nauczyciel musi rozważyć, jakiego rodzaju zajęcia (ważne dla dziecka) dostarczają najwięcej doświadczeń ważnych z punktu widzenia celów rozwoju podstawowego/ na przykład poczucie własnej godności,

samodzielność, umiejętność porozumiewania się i współpracy, sprawność ruchowa/.Nauczyciel poznaje dzieci będąc z nimi w kontakcie, współpracując, ponieważ tylko wtedy może właściwie zrozumieć motyw, intencje i cele dziecka i wyrobić sobie zdanie o faktycznym poziomie rozwoju dziecka. I tylko wtedy nauczyciel może działać, razem z dzieckiem, w jego strefie najbliższego rozwoju.

Tak więc nauczyciel w bezpośrednim kontakcie z dziećmi ma idealne możliwości wpływania na ich rozwój, poprzez wspólne działanie a jeszcze bardziej poprzez wspólną rozmowę. W rozmowach rozwojowych można stosować cztery kroki:

- aktywne słuchanie.
- włączanie się w wypowiedzi dziecka /np. potakiwanie lub streszczanie/,
- rozwijanie wypowiedzi dziecka / np. przez dopytywanie/,
- zachęcanie dzieci do własnych przemyśleń /np. poprzez otwarte pytania typu „ a ty co o tym sądzisz?”./

Gdy nauczyciel potrafi dopasować się do sposobu rozumowania dzieci i ich poziomu pojawia się wielka wartość rozwojowa rozmowy.

Metody naszej pracy z dziećmi mają swe założenia w psychologicznych teoriach dotyczących:

- koncepcji rozwijania kompetencji emocjonalnych, interpersonalnych i społecznych /tzw. inteligencji emocjonalnej/, asertywności, sztuki negocjacji, komunikacji „akceptującej” T. Gordona , analizy transakcyjnej E. Berne’a,
- psychologii baśni i biblioterapii .

Nasze wieloletnie doświadczenia dotyczące wpływu na rozwój dzieci codziennego głośnego czytania są zbieżne z poglądami wyrażanymi najpełniej przez Fundację „ABCXXI - Program Zdrowia Emocjonalnego”, twórcę akcji „ Cała Polska Czyta Dzieciom”: „Naukowcy i praktycy zgodnie twierdzą, że czytanie dziecku na głos uczy je języka i myślenia, rozwija pamięć i wyobraźnię, przynosi wiedzę i wzorce moralnych zachowań, wzmacnia samouczenie.(...) Czytanie na głos kilkulatkowi pomaga mu zrozumieć siebie i świat.(...)Wspólne czytanie jest formą mądrego kontaktu z dzieckiem i doskonałą metodą wychowawczą.(...)Jest tylko jeden skuteczny sposób, aby uczynić czytanie równie lub bardziej atrakcyjnym od telewizji – jest to głośne czytanie dziecku w przyjaznej atmosferze. Dziecko czuje się wtedy ważne i kochane, jego wiedza językowa i ogólna poszerza się i za kilka lat bez trudu i chętnie samo będzie czytać.”/ www.calapolskaczytadzieciom.pl/. Dlatego

też czytamy dzieciom codziennie wspólnie wybrane utwory literatury odpowiedniej dla danego wieku.

Specjalne miejsce w naszym przedszkolu zajmują baśnie /czytanie baśni, działania artystyczne oparte na baśniach, w tym tworzenie własnych baśni przez dzieci/.

Bajki i baśnie istnieją w każdym kręgu kulturowym, są swego rodzaju kluczem do zrozumienia życia, należą do kanonu kultury światowej. Koją, leczą, rozwiązują problemy. Od dawna nazywano je literaturą pocieszenia. Czytamy dzieciom baśnie, które zawierają prawdy i mądrość życiową wielu pokoleń. Język jakim operuje baśń ułatwia dziecku budowanie dojrzałej osobowości oraz kształtowanie inteligencji emocjonalnej, co jest szalenie istotne w życiu każdego człowieka. Baśń jest utworem wynikającym z przeżyć mieszających świat zewnętrzny ze światem wewnętrznym. Co więcej, dzięki zawartym w baśni ludowym mądrościom i ideałom sprawiedliwości, jest ona ukrytym zespołem wartości życiowych, zapisem wzorów zachowań, na tyle uniwersalnych, że mogą być one usymbolizowane i uschematyzowane w specjalny językowy system, który jest możliwy do odczytania przez każdego człowieka. Przekazywanie dziecku trudnych praw i prawideł życia w języku świadomości, czyli w tzw. języku dyskursywnym, formalnym i opisowym, nie jest w pełni możliwe. Musi ono poznać je za pomocą symboli i bohaterów symbolizujących określone wartości. Przekazywanie dzieciom wartości zawartych w baśniach spełnia ogromną rolę psychologiczną w rozwoju osobowości dziecka. Zwrócił na to uwagę, zasłużony dla teorii baśni, Bruno Bettelheim⁴.

Rolą baśni jest też uczyć dziecko, czym jest dobro i czym jest zło; pokazywać, że dobro zostaje nagrodzone, a niegodziwość ukarana.

Posługiwanie się baśnią w wychowaniu przynosi wiele korzyści w rozwoju dziecka. Przeżywając sytuacje zawarte w baśniach, a następnie wcielając się w poszczególne postaci dzieci mogą odreagować emocjonalne problemy i zmniejszyć napięcie psychiczne wynikające z bezradności i zależności od osób dorosłych. Myślenie magiczne pozwala dziecku przenieść się poza granice krępującego go wychowania. Kontakt z baśnią kompensuje niezaspokojone potrzeby wynikające z ograniczeń fizycznych (wiek, zdrowie), społecznych (rodzina, otoczenie), a także psychologicznych (typ psychiczny, poziom rozwoju). Poprzez odgrywanie postaci dzieci mogą zrealizować potrzeby, których nie mogą jeszcze spełnić w świecie realnym. Wcielając się w postać z baśni, dziecko musi dokonywać wyborów i znajdować wzory, które chciałoby naśladować. W świecie baśni zwycięża dobro, szlachetność, prawość

⁴ Bruno Bettelheim: „Cudowne i pożyteczne-o znaczeniu i wartościach baśni”, Warszawa 1985, s.117.

i odwaga. Te cnoty posiadają bohaterowie baśni, których się kocha, którzy nie sprawiają zawodu, których chce się naśladować. Należy pamiętać, że dzieci pragną „wejść w świat”, a baśnie ułatwiają jego poznanie. Równocześnie z dogłębnym poznawaniem i przeżywaniem wielu baśni, poznawaniem zawartych w nim prawd o człowieku, o życiu, postępuje proces dojrzewania dziecka. Dokonuje się proces budowania własnej tożsamości.

Obok wpływu na budowanie tożsamości dziecka baśń wyzwała wiarę w siebie i we własne możliwości. Większość baśni wywodzących się z tradycji ludowych opowiada o trudnych sytuacjach, z jakimi musi zmierzyć się bohater. Dzięki własnej pomysłowości, dzielności, a czasem umiejętności skorzystania z czyjejś rady czy pomocy udaje mu się je pokonać. Zwycięża, zdobywa skarb, zostaje królem. Te tchnące optymizmem zakończenia baśni rodzą podświadomie w dziecku przeświadczenie, że i ono podoła swoim trudnościom. Co więcej, baśnie uczą ważnej prawdy, że tylko postawa kreatywna jest skuteczna w życiu. Bohaterowie tych utworów nie siedzą z założonymi rękami, ale działają, walczą, zdobywają szklane góry, osiągają swój cel; i to głównie przez swoją odwagę, dzielność oraz dobroć, a dzieci właśnie takie chcą być. Można więc traktować baśnie również jako piękną lekcję etyki dla najmłodszych.

Obok ogromnej funkcji wychowawczej baśni należy zwrócić uwagę na jej potężną moc terapeutyczną. Baśń, tak jak każda forma twórczości jest zwierciadłem duszy. Jej specyfika polega na tym, że może być tworzona przez każdego (nawet przez dzieci), a dzięki temu staje się pomocna w poznaniu wewnętrznego świata. Ułatwia dostęp wychowawcom, psychologom, terapeutom do problemów, które nie mogą być wypowiedziane ze względu na ograniczenia rozwojowe, bezpośrednie zakazy, lęk czy wstyd. Baśnie stymulują fantazję i dają dziecku szansę mówienia o życiowych trudnościach bez zbyt osobistej ingerencji. W świecie baśni dzieci czują się bezpiecznie. Po rozstrajających je często fragmentach brutalnej rzeczywistości śledzonej na ekranie telewizora, gdzie nie zawsze dobro zwycięża, nieraz po bolesnych przeżyciach we własnym domu, czy w gronie rówieśników, dzieci mogą poczuć się pewniej. Często dzięki baśniowym treściom udaje im się rozładować wiele swych napięć, opanować lęk, uspokoić wewnętrznie.

Często dziecko, które stara się wyzwolić z jakiegoś kłopotu, tworzy swoją opowieść. Uczestnicząc w tej opowieści, dziecko łatwiej znajduje dobre dla siebie wyjście.

Trudno jest przecenić ogromną pozytywną siłę baśni i dlatego korzystamy z niej starając się zaspokajać różnorodne dziecięce potrzeby. Metoda ta, pozornie prosta, wymaga jednak od wychowawcy sporego profesjonalizmu w doborze baśni do wieku i potrzeb dzieci oraz w podejściu pełnym delikatności i taktu wobec dziecięcych przeżyć.

ROZDZIAŁ II.

CELE PROGRAMU I METODY ICH OSIĄGANIA

Naszym podstawowym celem jest dobro dziecka, to znaczy, by wszystkie potrzeby dziecka były zaspokajane w sposób godny i podmiotowy, w grupie ale z poszanowaniem indywidualizmu.

Nasze metody oparte są na następujących założeniach i zasadach:

- najlepszym miejscem do realizacji powyższych celów jest nieduże przedszkole o domowym klimacie, w którym dziecko będzie czuło się bezpiecznie, gdzie potrzeby fizjologiczne będzie mogło zaspokajać w sposób podmiotowy, gdzie będzie miało zapewnioną potrzebną mu zarówno przestrzeń jak i intymność/ co najmniej dwie sale przypadające na jedną grupę/ oraz indywidualny kontakt z wychowawcą. Najkorzystniejszą grupą dla dzieci będzie grupa licząca kilkanaścioro dzieci wtedy, gdy pracuje z nią dwoje wychowawców / optymalna grupa , aby wszyscy jej członkowie mieli ze sobą osobisty kontakt to 10 +/- 2 osoby, i tyle dzieci może przypadać na jednego wychowawcę/.
- najważniejszym zadaniem wychowawców jest nawiązanie dobrego kontaktu z dzieckiem, opartego na zaufaniu, szacunku dla świata uczuć i doświadczeń dziecka - wychowawcy komunikują się z podopiecznymi poprzez własne „wewnętrzne dziecko”, czyli poprzez kontakt z własnymi uczuciami.
- najlepszą formą rozwijania inteligencji emocjonalnej u dziecka jest nauka i modelowanie w sytuacjach naturalnych - wychowawcy pokazują jak umiejętnie współpracować, znajdować wspólne rozwiązania trudnych sytuacji, panować nad swoimi reakcjami (nie tłumiąc własnych uczuć), wyrażać swoje myśli i uczucia (nie raniąc uczuć innych ludzi), skutecznie słuchać i rozumieć innych, rozwijać umiejętność rozpoznawania sytuacji społecznych .
- reguły przedszkolnego życia społecznego są przestrzegane na podstawie umów i kontraktów z dziećmi. Panują tu jasne zasady - nie ma zgody na przemoc i żadna z sytuacji konfliktowych nie zostaje zbagatelizowana. Dorosły występuje w roli

bezstronnego mediatora dając emocjonalne wsparcie stronom konfliktu, umożliwiając pełną ekspresję słowną i emocjonalną skłóconych dzieci, jednocześnie zapobiegając wzajemnemu krzywdzeniu się, ponadto pomaga znaleźć rozwiązanie akceptowane przez wszystkie strony konfliktu. Należy podkreślić, iż rozwiązań szukają same dzieci, zaś dorośli – mediator jedynie pilnuje reguł i może podsuwać pomysły

- jedną z najważniejszych aktywności wieku przedszkolnego jest spontaniczna zabawa dowolna, ponieważ dzięki niej: dziecko poznaje swoje słabe i mocne strony, może odreagować przeżywane napięcia, rozwija wyobraźnię, kreatywność, umiejętności społeczne, poznawcze i ruchowe, może eksperymentować, poznawać świat, otoczenie fizyczne i ćwiczyć role społeczne. Zabawa wyzwala w dziecku radość, która jest podstawą dla zdrowia fizycznego i psychicznego. Dlatego też wychowawcy stwarzają doskonale warunki dla zaistnienia i czerpania korzyści z zabawy dowolnej. Uważamy, że potrzeba zabawy dowolnej jest jedną z podstawowych potrzeb dziecka w wieku przedszkolnym którą należy zaspokoić w stopniu optymalnym dla danego dziecka.
- najkorzystniejszą formą nauki jest uczenie się w toku codziennych czynności tzw. „przy okazji”, gdy dziecko uczy się poprzez zabawę i własne doświadczenie, gdy to co poznaje jest odpowiedzią na jego aktualne potrzeby i zainteresowania - wychowawcy poprzez indywidualny kontakt z każdym dzieckiem, dają mu wsparcie i wiedzę na temat otaczającego go świata.
- bardzo korzystny dla psychiki dziecka (szczególnie dla rozwoju: mowy, myślenia, wyobraźni) jest codzienny kontakt z mądrością, prawdami życiowymi i archetypami zawartymi w tradycyjnych ludowych baśniach, ponieważ dzięki niemu ułatwione jest budowanie dojrzałej osobowości i kształtowanie inteligencji emocjonalnej-w naszym przedszkolu wychowawcy codziennie czytają baśnie oraz podejmują działania twórcze oparte na motywach baśniowych takie jak: zabawy parateatralne, ekspresja plastyczna, układanie własnych baśni przez dzieci indywidualnie czy grupowo itd.
- nie sposób przecenić wartości głośnego czytania w edukacji i harmonijnym rozwoju dzieci dlatego też codziennie dużo czasu poświęcamy na głośne czytanie zarówno baśni jak i klasyki literatury dziecięcej, lubianej przez dzieci i dorosłych.
- ważny jest każdy rodzaj ekspresji twórczej dzieci /plastyka, muzyka, ruch, teatr/
- oprócz spontanicznej zabawy dowolnej cenimy sobie także zabawy kierowane : dydaktyczne, edukacyjne, integrujące czy terapeutyczne /rozwijające wszystkie sfery funkcjonowania dziecka oraz umiejętności, poszerzające ogólną i szczegółową wiedzę

dzieci/Zabawy te oparte są na wspólnej radości i współpracy /wprowadzanie rywalizacji i ocen wśród dzieci w wieku przedszkolnym może mieć negatywne skutki dla rozwoju osobowości/

- bardzo istotny jest rytm dnia w przedszkolu, dostosowany do naturalnego rytmu organizmu człowieka. Jest to zabieg o walorach profilaktycznych, gdyż w ten sposób unika się przestymulowania dzieci, a sytuacje wychowawcze próbuje rozgrywać się tak, aby nie doprowadzały do problemów.

Wszystkie te działania powodują, iż cel podstawowy można rozwinąć w następujące cele szczegółowe:

- zaspokojenie potrzeb dziecka w sposób podmiotowy,
- zamiłowanie do zdrowego, zgodnego z własnymi potrzebami stylu życia,
- zbudowanie pozytywnej wizji swojego życia i świata,
- umiejętność elastycznego dostosowywania się do zmieniających się warunków i sytuacji, poprzez szukanie satysfakcjonującego kompromisu między własnymi potrzebami a potrzebami innych ludzi,
- rozwój umiejętności nawiązywania bliskiego, serdecznego kontaktu z innymi osobami,
- wzrost samoświadomości, umiejętności rozpoznawania i wyrażania uczuć,
- wzrost samoakceptacji, wiary w siebie, wytrwałości, niezależności emocjonalnej,
- wzrost tolerancji, akceptacji różnic, empatii, współczucia,
- ukształtowanie zachowań asertywnych i mediacyjnych w sytuacjach konfliktowych/ dzieci poznają alternatywę dla modelu „napastnik-ofiara” w relacjach międzyludzkich, dzięki temu uczą się, że można bronić swoich praw nie będąc przy tym agresywnym i nie naruszając praw innych ludzi /,
- rozwój ciekawości, postawy twórczej, kreatywności,
- rozwój umiejętności dokonywania wyborów, planowania i realizowania zadań, rozwiązywania problemów,
- zamiłowanie do książek, do słuchania i czytania, opowiadania a nawet pisania,
- zamiłowanie do ekspresji twórczej zgodnej z uzdolnieniami lub preferencjami dziecka,
- rozwój poznawczy zgodny z możliwościami rozwojowymi i uzdolnieniami dziecka,
- rozwój ruchowy zgodny z możliwościami i uzdolnieniami dziecka,

- wzrost samodzielności,
- osiągnięcie dojrzałości szkolnej przez dzieci 6-7 letnie,

ROZDZIAŁ III.

PODSTAWOWE ZADANIA NAUCZYCIELA.

Podstawowe zadania nauczyciela w realizacji programu to:

- a) Zbudowanie podmiotowej, przyjacielskiej relacji wychowawca – dziecko.
- b) Budowanie wspólnoty w codzienności przedszkola / przykłady działań/:
 - Dbłość o powstawanie więzi emocjonalnych między dziećmi.
 - Wspólne działania wychowawców z dziećmi, np.:
 - wspólne zabawy,
 - wspólne rysowanie,
 - wspólne sprzątanie.
- c) Budowanie podmiotowości i indywidualizmu dziecka /przykłady działań/:
 - Umożliwianie ekspresji siebie podczas zabawy dowolnej.
 - Umożliwianie wyboru aktywności.
 - Umożliwianie odosobnienia się w zacisznym miejscu.
 - Umożliwianie ekspresji twórczej we wszelkich rodzajach sztuk /bez obawy przed oceną/.
 - Plastyczny charakter ramowego planu dnia.
 - Umożliwianie zaspokajania swoich potrzeb fizjologicznych w najdogodniejszym dla siebie czasie i formie.
- d) Stymulacja twórczości, aktywności poznawczej i ruchowej:
 - Stwarzanie optymalnych warunków do zabawy dowolnej /z możliwością rozwinięcia wyobraźni i ruchu/.
 - Zapewnienie dostępności do materiałów plastycznych, instrumentów muzycznych, książek.
 - Zapewnienie dostępności wychowawcy, który ma czas i ochotę porozmawiać na zaproponowany przez dziecko temat.
 - Stwarzanie możliwości przebywania w jednej grupie dzieci w różnym wieku
 - Wspólne zabawy nauczyciela z dziećmi np. w zagadki.
 - Głośne czytanie dzieciom.

- Umożliwianie uczestnictwa młodszych dzieci w zajęciach „zerówki”
 - Proponowanie dzieciom różnorodnych zajęć plastycznych: rysowania, malowania, lepienia z plasteliny, gliny i masy solnej, wyklejania z papieru kolorowego, kalkowania; uczenie różnych technik; wykonywanie prac indywidualnych i zbiorowych.
 - Korzystanie z pomysłów dzieci przy wyborze tematu i techniki wspólnej pracy plastycznej.
 - Oglądanie teatryków spontanicznie przygotowanych przez dzieci.
 - Prowadzenie rozmów, w których poszukuje się odpowiedzi na różne ważne pytania dotyczące świata, ludzi, życia.
 - Wprowadzenie dzieci w świat pisma niezależnie od ich wieku /elementy metody dr I. Majchrzak/.
 - Zapewnienie zajęć rytmiczno-muzycznych przy gitarze, pianinie lub magnetofonie.
 - Prowadzenie różnorodnych zabaw ruchowych., w tym na świeżym powietrzu.
- e) Zapoznavanie z tradycją kulturową, środowiskiem społecznym i przyrodniczym, rytmem pór roku, pojęciami matematycznymi, ochroną zdrowia itp.

ROZDZIAŁ IV.

UWAGI TECHNICZNE O REALIZACJI PROGRAMU

Program przeznaczony jest do realizacji w małym przedszkolu, najlepiej o dwóch grupach /3-4 i 5-6 latki/ po ok.14-18 dzieci, a każdą grupą zajmuje się jednocześnie dwóch wychowawców, posiadających przygotowanie psychoterapeutyczne lub psychoedukacyjne (tzn. w zakresie aktywnych metod psychologicznej pracy z doświadczeniem, emocjami, etc.), gotowych do nawiązywania partnerskiego kontaktu z dziećmi.

Jedna grupa wymaga co najmniej dwóch sal o łącznej powierzchni ok.100mkw. Jedna z sal powinna być zaopatrzona w dużą ilość materaców, koców i różnych materiałów / np. firanek/ inna w stół z odpowiednią ilością miejsc dla dzieci i w dostępne dla dzieci zabawki, z przewagą zabawek wielofunkcyjnych konstrukcyjnych, np. tekturowe klocki w kształcie cegieł, śruby, klocki drewniane itp. ale też kąciki i różne zabawki do zabaw tematycznych, a także różnorodne układanki, dużo książek, różnorodne materiały plastyczne. Nie korzystamy z telewizji, radia, komputera /dzieci, które znamy mają zazwyczaj nadmiar tego typu stymulacji/. Często natomiast słuchamy cichej muzyki relaksującej przy wszelkiego rodzaju działaniach plastycznych.

Ważne jest, aby dzieci miały swobodny dostęp do szatni i wszystkich swoich rzeczy, aby miały swój wieszak ze swoim zdjęciem i imieniem, swoją półeczkę, łatwy dostęp do toalet/ z których mogą korzystać wtedy, gdy potrzebują, bez konieczności pytania o zgodę wychowawcy/.

Konieczny jest też swobodny dostęp rodziców do sal przedszkolnych.

Konieczny jest też dostęp do terenów zielonych i placu zabaw, gdzie dzieci mogą /pod opieką wychowawców/ swobodnie bawić się w piaskownicy, wspinać, biegać, grać w piłkę, czy zimą zjeżdżać na saneczkach .

Większość treści programowych będzie realizowana w codziennych sytuacjach przedszkolnych, w trakcie pojawiających się, sprzyjających temu sytuacji wychowawczych.

Wprowadzane treści będą dostosowane do aktualnych potrzeb i zainteresowań dzieci tzw. podążanie za dzieckiem. Wymaga to od nauczyciela dużej plastyczności, wrażliwości, świadomości, wiedzy psychologicznej. Nauczyciel realizuje program "tu i teraz", w odpowiedzi na pojawiające się zdarzenia, problemy, pytania dzieci. W takiej pracy nie jest wskazane planowanie przez nauczyciela swoich działań w formie planów tygodniowych czy miesięcznych /realizacja tych planów ograniczałaby wrażliwość nauczyciela na bieżące potrzeby dzieci/. Narzędziem dającym nauczycielowi wskazówki do pracy jest tu karta obserwacji i wytwory dziecka.

Natomiast treści programowe związane z zapoznaniem dzieci z tradycją kulturową i rytmem pór roku realizowane będą na podstawie ogólnych planów kwartalnych, z uwzględnieniem prawa nauczyciela do plastycznego wyboru tematów, w zależności od potrzeb dzieci, warunków atmosferycznych, bieżących wydarzeń w grupie.

Dzieci 6-letnie, oprócz programu naszego przedszkola, mogą realizować także inne elementy zatwierdzonych programów kl."0" (np. programu ABC ...Program wychowania przedszkolnego XXI wieku DKW-4013-1/00) w części dotyczącej nauki czytania, pisania i działań matematycznych na podstawie planów miesięcznych oraz korzystać z podręczników „ABC sześciolatka”.

ROZDZIAŁ V.

SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU.

A. PLAN REALIZACJI PROGRAMU.

1. Zbudowanie podmiotowej, przyjacielskiej relacji wychowawcy z dzieckiem.
2. Podstawowe zasady działań :
 - a) współpraca i współdziałanie zamiast rywalizacji,
 - b) rozwiązywanie konfliktów i negocjacje zamiast walki,
 - c) rozkład dnia dostosowany do potrzeb dzieci. (Plan dnia w Aneksie nr 1.)
3. Realizacja treści programowych podczas codziennych wydarzeń dnia:
 - a) zabawa dowolna,
 - b) rysowanie i inne działania plastyczne,
 - c) „zerówka”,
 - d) wspólne sprzątanie,
 - e) zabawy kierowane,
 - f) śniadanie i deser,
 - g) baśń i działania z nią związane,
 - h) „urodzinki”.
4. Zapozdawanie z tradycją kulturową i rytmem pór roku .
 - a) pożegnanie lata i wakacji,
 - b) jesień
 - c) Święto Niepodległości
 - d) Adwent i Święta Bożego Narodzenia.
 - e) zima
 - f) wiosna
 - g) Wielkanoc
 - h) lato
5. Ważne wydarzenia w życiu przedszkola:
 - a) „Jasełka”,
 - b) bal karnawałowy,
 - c) obchody Dnia Dziecka,

- d) zakończenie roku szkolnego.
- f) Współpraca z rodzicami.

B. OPIS REALIZACJI PROGRAMU.

1. Zbudowanie podmiotowej, przyjacielskiej relacji wychowawcy z dzieckiem.

Zgodnie ze statutem naszego przedszkola najważniejszym zadaniem wychowawców jest nawiązanie dobrego kontaktu z dzieckiem, opartego na zaufaniu, szacunku dla świata uczuć i doświadczeń dziecka. Wychowawca komunikuje się z podopiecznymi przez własne „wewnętrzne dziecko”, czyli poprzez kontakt z własnymi uczuciami. Wychowawca stara się stworzyć podmiotową, przyjacielską relację z dziećmi. Dzieci mogą zwracać się do nas „ciociu”, uczestniczymy na równych prawach w ich swobodnych zabawach, nie „urządujemy” za biurkiem /którego zresztą w salach nie ma/, lecz siadamy z nimi na podłodze czy materacach, razem żartujemy, śmiejemy się, rozmawiamy. Staramy się zapewnić dzieciom poczucie bezpieczeństwa, ułatwiać im nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi, zwracać uwagę na to aby każde dziecko dobrze czuło się w grupie. Dzieci wiedzą, że mogą do nas zwrócić się ze swoimi problemami, że ich sprawy są dla nas ważne, że nie bagatelizujemy ich problemów. Staramy się mieć z każdym dzieckiem ciepły, przyjacielski kontakt, pamiętamy o ważnych wydarzeniach w życiu dziecka, o tym co nam opowiadało, o tym co lubi itp. nawiązujemy do tego w rozmowach czy zabawach. Celem tych działań jest, żeby każde dziecko miało poczucie, że jest dla nas ważne i że jest ważnym członkiem naszej grupy. Dlatego też podczas zajęć zorganizowanych czekamy aż zbiorą się wszyscy, dzieci mogą same wymyślać zabawy zorganizowane dla całej grupy czy tematy prac plastycznych, podczas rozmów, na przykład przy śniadaniu, każde dziecko, które chce, ma prawo opowiedzieć coś i być wysłuchane przez wszystkich.

Uważamy, że osoba wychowawcy, sposób w jaki kontaktuje się z dziećmi, jak buduje sobie z nimi relacje, jak rozwiązuje konflikty, ma ogromny wpływ na to czy dzieci czują się dobrze i bezpiecznie w grupie. Według teorii hierarchii potrzeb A. Masłowa potrzeba bezpieczeństwa, obok potrzeb fizjologicznych jest najbardziej podstawową potrzebą człowieka, jej zaspokojenie jest konieczne dla prawidłowego rozwoju dziecka. Dlatego też w naszym przedszkolu przywiązujemy szczególną wagę do tego, aby dzieci nie czuły lęku, miały poczucie porządku, stabilności, przewidywalności zdarzeń. Uważamy, że osoba wychowawcy - przyjaciela dziecka, dającego mu oparcie, akceptację, odgrywa tu bardzo ważną rolę. W budowaniu przyjacielskiej relacji z dziećmi duże znaczenie ma sposób

komunikowania się nauczyciela ze swoimi podopiecznymi: aktywne słuchanie dziecka i stosowanie komunikatów „ja”, np. „nie podoba mi się, że przeszkadzasz mi w czytaniu”, „Nie zgadzam się, żebyś popychał dzieci”. Unikamy natomiast stosowania komunikatów „ty” np. „Zachowujesz się jak niemowlę”, „Jesteś niegrzeczny” itp, gdyż zawierają one ocenę dziecka, która może stać się swoistą etykietką, zgodnie z którą będzie się ono zachowywać.

Ważne jest także aby wychowawca uczył dzieci przestrzegania norm życia społecznego, potrafił wyznaczać dzieciom jasne i zrozumiałe dla nich granice w stanowczy lecz nie raniący ich godności sposób / poprzez stosowanie komunikatów „ja”/. W naszym przedszkolu nie ma systemu kar i nagród, gdyż uważamy, że nie rozwijają one motywacji wewnętrznej, prowadzą do powstania poczucia winy lub poczucia krzywdy. Lepszym sposobem egzekwowania od dziecka wymagań jest uczenie go naprawiania wyrządzonych szkód i ponoszenia konsekwencji własnego zachowania. Oczywiście dziecko musi wcześniej znać ewentualne konsekwencje swoich zachowań. W naszym przedszkolu panują jasne znane dzieciom reguły, które są przestrzegane na podstawie umów i kontraktów z dziećmi.

Uważamy, że stawianie dziecku granic i egzekwowanie ich przestrzegania, z zachowaniem szacunku dla potrzeb i pragnień dziecka, ma ogromne znaczenie dla rozwoju dziecka, gdyż daje mu poczucie bezpieczeństwa i stabilności wynikające z obecności ciepłego, rozumiejącego lecz silnego dorosłego. Ponadto kształtuje u dziecka umiejętność odkładania spełnienia swych potrzeb i pragnień czyli kształtuje postawę wstrzemięźliwości, bardzo ważną z punktu widzenia profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia. Zwraca uwagę dziecka na innych ludzi i ich potrzeby, uczy współżycia z innymi ludźmi na zasadach szacunku i partnerstwa.

2. Podstawowe zasady działań :

a) Współpraca i współdziałanie zamiast rywalizacji

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
Współpraca i współdziałanie zamiast rywalizacji - kształtowanie wewnętrznej motywacji	W naszym przedszkolu unikamy sytuacji wywołujących rywalizację między dziećmi, gdyż uważamy, że niesie ona ze sobą negatywne skutki rozwojowe. Każde dziecko ma inny temperament, inne zainteresowania, inne potrzeby, doświadczenia, inną sprawność fizyczną, inne możliwości	- zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa / dziecko czuje się bezpiecznie gdy może być takie jakie jest, nie musi rywalizować z innymi i doświadczać związanej z tym wrogości/

<p>- stwarzanie możliwości do współpracy między dziećmi</p> <p>- pokazanie korzyści płynących ze współpracy</p> <p>- wzmacnianie przyjaznych kontaktów między dziećmi</p> <p>- budowanie poczucia wspólnoty</p> <p>- rozwijanie kreatywności, umiejętności rozwiązywania problemów</p>	<p>intelektualne. Dlatego też dzieci nie powinny być motywowane do działania poprzez porównywanie ich z innymi. Dzieci porównywane ze sobą zaczynają odczuwać niechęć do tych, które są im stawiane za wzór, poza tym mogą mieć poczucie niższości, że nie dorównują innym czy też zaczynają dążyć do tego aby za wszelką cenę być lepszym od innych. W ten sposób dziecko nie kształtuje wewnętrznej motywacji, nie dąży do samodoskonalenia się, tylko do bycia lepszym od innych w oczach innych lub w porównaniu z innymi. Postawa taka powoduje nieraz, że cudze porażki zaczynają cieszyć, gdyż dziecko / a później dorosły człowiek/ ma wtedy poczucie, że jest lepsze od tej osoby. Dlatego też staramy się w różnych sytuacjach, najczęściej podczas zabaw, pokazywać dzieciom jak mogą ze sobą współpracować aby osiągnąć wspólny cel, np jak mogą sobie wzajemnie pomagać budując dom z materaców, czy co zrobić, żeby sprawniej ułożyć cegły. W ten sposób dzieci poznają korzyści płynące ze współpracy a jednocześnie zbliżają się do siebie, czują, że razem można osiągnąć więcej.</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby afiliacji /poprzez wspólne działania z innymi członkami wspólnoty, doświadczanie pomocy ze strony innych i udzielanie im tej pomocy dziecko doznaje poczucia przynależności i akceptacji społecznej /</p> <p>- zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania /poprzez możliwość bycia sobą, poprzez doświadczanie troski i pomocy ze strony innych a także możliwość udzielania im pomocy dziecko rozwija poczucie własnej wartości, poczucie bycia docenionym przez innych i przez siebie / .</p> <p>zaspakajanie potrzeby samorealizacji / dziecko może realizować swój potencjał rozwojowy bez lęku przed porównaniami z innymi i oceną/</p>
--	--	---

b) Rozwiązywanie konfliktów i negocjacje zamiast walki,

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>Rozwiązywanie konfliktów i negocjacje zamiast walki</p> <p>- uczenie empatii</p> <p>- kształtowanie postaw asertywnych</p>	<p>W pracy z dziećmi bardzo zwracamy uwagę na ich wzajemne relacje, nie zgadzamy się na żadną formę przemocy wśród dzieci; bicie, przezywanie, odrzucanie kogoś w zabawie, żadna z pojawiających się sytuacji konfliktowych nie zostaje zbagatelizowana. Staramy się rozwiązywać konflikty metodą negocjacji. Wychowawca występuje w roli bezstronnego mediatora dając</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa /dzieci czują się bezpiecznie w grupie, w której wiedzą, że dorośli konsekwentnie reagują na najmniejsze przejawy przemocy poprzez szukanie wspólnego rozwiązania zaistniałego konfliktu/</p>

<p>- rozwijanie umiejętności wyrażania swoich uczuć i dążeń</p> <p>- poznawanie konsekwencji swoich działań</p> <p>- rozwijanie kreatywności i myślenia problemowego</p> <p>- rozwijanie poczucia sprawczości</p> <p>- budowanie przyjaznych kontaktów między dziećmi</p> <p>- przeciwdziałanie przemocy</p> <p>- budowanie podmiotowości i indywidualizmu</p>	<p>emocjonalne wsparcie obu stronom konfliktu, pozwalając wypowiedzieć się skłóconym dzieciom, nie osądzając ich, jednocześnie zapobiegając wzajemnemu krzywdzeniu, pomaga znaleźć rozwiązanie akceptowane przez wszystkie strony konfliktu. Staramy się pokazać dzieciom alternatywę dla modelu napastnik - ofiara w relacjach międzyludzkich, uczyć je, że można bronić swoich praw nie będąc przy tym agresywnym i nienaruszając praw innych ludzi. Dużą rolę odgrywa tu uczenie dzieci empatii, zwracanie uwagi na uczucia i potrzeby innych, dając przy tym dziecku prawo do obrony własnych dążeń i potrzeb, wyrażania własnych myśli i uczuć w sposób nie raniący innych ludzi.</p> <p>Od strony praktycznej wygląda to tak, że wychowawca zazwyczaj siada na podłodze aby nie dominować nad dziećmi, trzyma delikatnie skłócone dzieci za ręce /w razie potrzeby odgradzając je od siebie własnym ciałem jeśli istnieje niebezpieczeństwo agresji fizycznej wobec siebie ze strony zwaśnionych/ i zadaje pytanie otwarte np. "Jak to było", po czym uważnie słucha odpowiedzi obojga dzieci. Czasem stworzenie dzieciom możliwości wypowiedzenia się w takich warunkach sprawia, że konflikt wygasa, innym razem zaś sytuacja wymaga dalszych działań. Wtedy najczęściej wychowawca parafrazuje wypowiedzi dzieci, np "Staś mówi, że pierwszy zaczął się bawić tym samochodem, natomiast Franek mówi, że on też chce się bawić tym samochodem, jak myślicie, co można zrobić w tej sytuacji; i Franek, i Staś chcą się bawić tym samochodem". Wówczas dzieci często same znajdują rozwiązania, np możemy się bawić razem albo na zmianę albo, czasem rozwiązania podpowiadane są przez inne dzieci, nie uczestniczące w konflikcie. Sytuacja, w której dzieci same znajdują rozwiązanie konfliktu ma większą wartość niż gdyby</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby afiliacji / dziecko czuje się akceptowane przez innych gdy w sytuacji konfliktowej jest wysłuchane i może szukać rozwiązania konfliktu/</p> <p>- zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania / dziecko czuje się szanowane gdy ma możliwość wypowiedzenia się w sytuacjach konfliktowych, gdy inni liczą się z jego uczuciami, dążeniami pomysłami/</p> <p>zaspakajanie potrzeby samorealizacji / dzięki temu, że dziecko czuje się w grupie bezpieczne, akceptowane, szanowane, może realizować swój potencjał rozwojowy, w sposób twórczy wyrażać siebie/</p>
--	--	---

	<p>to rozwiązanie podsunął wychowawca, gdyż dzieci bardziej zaakceptują rozwiązanie, które wypłynęło z nich samych, poza tym uczą się rozwiązywania problemów, rozwija się u nich empatia, poczucie sprawiedliwości, poczucie sprawczości, szacunek dla siebie i innych. Dzięki takim sposobom rozwiązywania konfliktów dzieci uczą się być ze sobą na równych prawach, uczą się, że każdy członek grupy jest jednakowo ważny, że można znaleźć satysfakcjonujący kompromis między własnymi potrzebami a potrzebami innych ludzi.</p>	
--	---	--

c) Rozkład dnia dostosowany do potrzeb dzieci.

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>Rozkład dnia dostosowany do potrzeb dzieci</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie postaw prozdrowotnych - umożliwianie rozpoznawania i zaspakajania potrzeb fizjologicznych zgodnie z sygnałami organizmu - budowanie podmiotowości i indywidualizmu dzieci - budowanie wspólnoty grupy - wzmocnianie poczucia własnej wartości -rozwijanie 	<p>Bardzo istotny w naszym przedszkolu jest stały rytm dnia, dostosowany do naturalnego rytmu organizmu człowieka. Plan dnia przedszkola jest ułożony w ten sposób aby zdarzenia, zajęcia wymagające większego skupienia, przeplatały się z czasem przeznaczonym na ruch i zabawę. Dzięki temu unikamy przestymulowania, przemęczenia dzieci, kształtujemy postawy sprzyjające zdrowemu stylowi życia / po czasie nauki, pracy, następuje czas zabawy i odpoczynku/. Ważne jest też, że plan dnia nie jest przeładowany, na poszczególne jego punkty przeznaczona jest wystarczająca ilość czasu, w związku z tym unikamy pośpiechu, nerwowości. Wychowawca ma ponadto możliwość plastycznego podejścia do rozkładu dnia w zależności od potrzeb dzieci, pewne zdarzenia, zajęcia, mogą trwać dłużej, inne krócej, zgodnie z tym jaka jest sytuacja, co dzieje się w grupie. Poszczególne punkty planu dnia nie muszą zaczynać się i kończyć punktualnie o określonej godzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeb fizjologicznych w warunkach poszanowania godności dzieci /brak pośpiechu i przymusu podczas jedzenia, możliwość ruchu i odpoczynku zgodnego z potrzebami organizmu/. - zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa, stabilności. /stały rytm dnia i związana z nim przewidywalność zdarzeń sprawia, że dzieci czują się w przedszkolu bezpiecznie/ -zaspakajanie potrzeby afiliacji /poprzez wspólny, przewidywalny rytm dnia, uczestnictwo w różnych zdarzeniach w ciągu dnia dziecko ma poczucie

<p>umiejętności przewidywania i planowania działań</p>	<p>Ważne jest aby następowały po sobie w stałej kolejności. Plastyczne podejście do rozkładu dnia dostosowane do potrzeb dzieci, sprawia, że czują one, że ich potrzeby, działania są ważne, szanowane przez dorosłych. Ma to duży wpływ na budowanie podmiotowości i indywidualności dzieci. Stały rytm i związana z tym przewidywalność zdarzeń, sprawiają, że dzieci czują się w przedszkolu bezpiecznie, mają poczucie porządku i stabilności. Wpływa to także na budowanie wspólnoty grupy poprzez wspólny, przewidywalny rytm, w którym poszczególne zdarzenia następują po sobie bez napięcia i pośpiechu, z poszanowaniem potrzeb wszystkich członków grupy.</p>	<p>przynależności do grupy/</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania /plastyczne podejście do rozkładu dnia, dostosowane do potrzeb dzieci, sprawia, że czują one, że ich potrzeby, działania są ważne, szanowane przez dorosłych/ - zaspakajanie potrzeby samorealizacji / dzięki temu, że plan dnia jest plastyczny i nieprzeładowany, dziecko ma możliwość i czas aby realizować swój potencjał rozwojowy/
--	--	--

3. Realizacja treści programowych podczas codziennych wydarzeń dnia :

a) Zabawa dowolna

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>Zabawa dowolna</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie wyobraźni, ćwiczenie ról społecznych, poznawanie zastosowań różnych przedmiotów - zaspakajanie ciekawości poznawczej, eksperymentowanie, poznawanie swoich możliwości - rozwijanie 	<p>Zgodnie z wiedzą z psychologii rozwojowej spontaniczna zabawa dowolna jest wręcz fizjologiczną potrzebą i jedną z najważniejszych aktywności dzieci w wieku przedszkolnym. Dzięki zabawie dziecko poznaje swoje słabe i mocne strony, może odreagować przeżywane napięcia, rozwija wyobraźnię, kreatywność, umiejętności społeczne, poznawcze i ruchowe, może eksperymentować, poznawać świat i ćwiczyć role społeczne. Zabawa wyzwala w dziecku radość, która jest podstawą dla zdrowia fizycznego i psychicznego. Dlatego też w naszym przedszkolu dzieci mają dużo czasu na zabawy dowolne, które stanowią, nie tylko przerywnik między kolejnymi zajęciami, lecz są istotnym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeb fizjologicznych / ruchu, odpoczynku/ - zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa / dziecko czuje się bezpiecznie w pełnej radości i akceptacji atmosferze podczas zabaw dowolnych, gdy wie, że w razie trudności może liczyć na pomoc osób dorosłych/

<p>kreatywności</p> <p>- odreagowanie napięć emocjonalnych</p> <p>- możliwość wypoczynku i relaksu</p> <p>- rozwijanie sprawności ruchowej</p> <p>- rozwijanie umiejętności społecznych</p> <p>- rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, planowania własnych działań, rozwiązywania problemów</p> <p>- nawiązywanie przyjacielskich relacji z dziećmi i dorosłymi</p> <p>- budowanie wspólnoty przedszkola</p> <p>- rozwijanie podmiotowości i indywidualizmu</p>	<p>elementem planu dnia. Jest to ważne gdyż dzieciom potrzeba nieraz sporo czasu aby pojawiła się koncepcja tego co chcą robić, aby zabawa dalej się rozwinęła i mogła się wzbogacać o kolejne elementy. Dzieci mają do dyspozycji podczas zabaw kilka sal, mogą wybrać, w której chcą się bawić. Wszystkie zabawki, książki, gry, są dostępne dla dzieci, nie muszą się pytać nauczycielki o zgodę na wzięcie danej zabawki i nie muszą odkładać jej od razu na miejsce, mogą też przynieść zabawki z sali do sali. W jednej z sal znajdują się materace, koce, piłki do skakania, co stwarza możliwość wykorzystania ruchu w zabawie a także możliwość odosobnienia się w zacisznym miejscu. Część dzieci lubi budować sobie domki z materaców, które osłonięte dodatkowo kocami, doskonale izolują od zgiełku i obecności innych osób, niektóre dzieci lubią z kolei bawić się pod przykrytym kocem stołem lub za fotelem. Gdy dziecko jest zmęczone może położyć się na materacu i odpocząć w pokoju, w którym jest najspokojniej.</p> <p>W zabawach dzieci biorą udział także wychowawcy, którzy będą uczestnikiem danej zabawy, pomagają dzieciom rozwiązywać pojawiające się nieporozumienia, wciągają do zabaw dzieci, które mają problemy w kontaktach z rówieśnikami, czasem podsuwają jakieś pomysły wzbogacające zabawę, odpowiadają na pojawiające się pytania dzieci. Uczestnictwo wychowawcy w zabawach dzieci sprzyja wzajemnemu nawiązaniu bliskiego emocjonalnego kontaktu, lepszemu poznaniu zainteresowań, umiejętności i potrzeb dzieci. Zabawa jest najkorzystniejszą formą nauki, gdyż to co dziecko poznaje jest odpowiedzią na jego aktualne potrzeby i zainteresowania, zaś bliskość wychowawcy daje mu wsparcie i umożliwia uzyskanie odpowiedzi na</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby afiliacji, przynależności społecznej / dziecko podczas zabaw dowolnych ma wiele okazji do nawiązywania przyjaznych relacji z innymi, realizowania wspólnych celów, doświadczania akceptacji ze strony innych osób/</p> <p>- zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania / dzieci czują się szanowane poprzez to, że dorośli uznają ich zabawy za ważną aktywność, biorą w nich udział, doceniają dzieci za ich pomysły, wspierają je/</p> <p>- zaspakajanie potrzeby samorealizacji / dziecko poprzez zabawę niejako wyraża siebie, swój potencjał twórczy, ciekawość poznawczą, potrzeby estetyczne/</p>
--	--	---

	<p>nurtujące je pytania. Dzięki temu, że w grupie są dzieci w różnym wieku młodsze dzieci uczą się od starszych, obserwując je czy biorąc udział w ich zabawach. Taka forma uczenia, gdy dziecko uczy się niejako "przy okazji" w toku swojej aktywności, jest według nas lepsza dla dziecka niż zorganizowane, prowadzone według sztywnego planu zajęcia z całą grupą.</p> <p>Dzięki temu, że doceniamy znaczenie dziecięcych zabaw dowolnych / dzieci mają na nie sporo ilość czasu, bierzemy udział w ich zabawach, staramy się nie przerywać nagle dobrej zabawy/, dzieci czują, że ich świat jest dla nas tak samo ważny jak świat dorosłych, co sprzyja budowaniu dziecięcej podmiotowości i indywidualizmu.</p>	
--	--	--

b) Wspólne rysowanie i inne działania plastyczne

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>Wspólne rysowanie i inne działania plastyczne</p> <p>- wzmacnianie więzi między dziećmi a nauczycielami</p> <p>- stwarzanie możliwości odreagowania emocji, relaksu</p> <p>- poznawanie problemów i przeżyć dzieci</p> <p>- rozwijanie przyjaznych relacji między dziećmi</p>	<p>W naszym przedszkolu wszelkie działania plastyczne odbywają się zazwyczaj w podgrupach, dzieci mają możliwość wyboru czy chcą w nich wziąć udział, czasu wykonania danej pracy i sposobu w jaki ją wykonają. Rano najczęściej zachęcamy dzieci do swobodnego rysowania, które sprzyja, naszym zdaniem, skontaktowaniu się dziecka z samym sobą, zrelaksowaniu się, uporządkowaniu myśli i zaplanowaniu najbliższych działań. Wspólne " rysowanko", w którym, siedząc wraz z dziećmi i rysując, bierze udział również wychowawczyni, jest także nieocenioną okazją do nawiązania bliskiego kontaktu z dzieckiem, lepszego poznania się. Jak wiadomo, z rysunku dziecka można wiele się dowiedzieć o nim samym, o przeżywanych przez nie emocjach, problemach. Staramy się tę wiedzę wykorzystać później w naszej pracy z</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa poprzez spokojną i stabilną atmosferę wspólnych zabaw kierowanych</p> <p>- zaspakajanie potrzeby afiliacji, akceptacji społecznej / dziecko czuje się ważnym i akceptowanym członkiem grupy, widzi, że jego przeżycia, pomysły, potrzeby są dla nas ważne/</p>

<ul style="list-style-type: none"> - budowanie wspólnoty przedszkola - stwarzanie możliwości do uczenia się od siebie nawzajem - rozwijanie sprawności manualnej - zapoznanie dzieci z tradycją kulturową i charakterystycznymi właściwościami pór roku - rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, planowania swoich działań - poszerzanie wiedzy dzieci - budowanie podmiotowości i indywidualizmu - rozwijanie inwencji twórczej dzieci, kreatywności, poznawanie różnych technik plastycznych 	<p>dzieckiem, dostosowując nasze działania do jego aktualnych potrzeb i problemów. Ponadto takie wspólne "rysowanko" w ciepłej, akceptującej atmosferze, sprzyja odreagowaniu napięć emocjonalnych. Dzieci rysują wtedy często różne potwory, które następnie drą i wyrzucają do kosza, aby pozbyć się tego co je dręczy. Podczas wspólnego rysowania dzieci mają także okazję do nawiązania bliskich relacji ze sobą nawzajem, gdy sobie rozmawiają, opowiadają o swoich rysunkach, pokazują w jaki sposób można narysować daną rzecz, czasem jedne dzieci od drugich za przyzwoleniem "papugują" ich rysunki.</p> <p>Dzieciom proponowane są także różne działania plastyczne, których tematyka ma najczęściej związek z tradycją kulturową i rytmem pór roku. Zajęcia zazwyczaj odbywają się w małych grupach, bierze w nich udział część dzieci, zaś reszta bawi się z drugą wychowawczynią, potem następuje zmiana. Dzieci mogą same decydować, w którym momencie dołączą do pracy i czy chcą wziąć w niej udział. Podczas wykonywania pracy prowadzimy rozmowy związane z jej tematyką, np. rozmawiamy o leśnych zwierzętach, poznajemy nazwy liści czy grzybów. Staramy się aby proponowane przez nas tematy i techniki dawały dziecku miejsce na jego inwencję twórczą. Dzieci mogą dzielić się z nami swoimi pomysłami co do techniki czy tematu prac, które to pomysły, często wykorzystujemy potem jako propozycję dla całej grupy. Dajemy dziecku możliwość wyboru elementów pracy, nie narzucamy dziecku sposobu wykonania pracy, nie oceniamy jego wytworu. Wszystkie prace stają się potem częścią przedszkolnej dekoracji, która zazwyczaj powstaje etapowo, np. jednego dnia robimy zwierzęta do lasu / dzieci wybierają jakie zwierzęta chcą zrobić/, innego dnia grzyby, później drzewa. Wspólnie rozmawiamy jak ten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania / dziecko doświadcza możliwości wyboru i realizowania swoich pomysłów, bez sytuacji oceny i rywalizacji/ - zaspakajanie potrzeby samorealizacji poprzez twórcze wyrażanie siebie przez aktywność plastyczną / rozwijanie kreatywności, wyobraźni, poznawanie swoich możliwości, eksperymentowanie z różnymi materiałami i technikami, rozwijanie potrzeb estetycznych/
--	---	--

<p>- rozwijanie samoakceptacji i poczucia własnej wartości</p> <p>- kształtowanie współodpowiedzialności za wygląd przedszkola</p> <p>- rozwijanie umiejętności współdziałania podczas tworzenia wspólnej pracy</p>	<p>las ma wyglądać, podsuwamy sobie nawzajem pomysły. W ten sposób dzieci wraz z dorosłymi uczestniczą w upiększaniu przedszkola, dowiadują się, że ich pomysły są dla nas ważne, że ich praca jest wartościowa, ma sens. Każdy czuje się akceptowany, niezależnie od swoich zdolności i umiejętności. Innym rodzajem prac plastycznych są prace wspólne wykonywane różnymi technikami na dużym brystolu przez kilkoro dzieci. Przed rozpoczęciem działań wraz z dziećmi ustalamy jak w ogólnym zarysie ma wyglądać praca i dzielimy się zadaniami. Oczywiście tutaj również dzieci mają miejsce na swoją inwencję twórczą, z tym, że dużą rolę odgrywa tu też wzajemne współdziałanie podczas tworzenia pracy. Dzieci muszą się ze sobą porozumieć co do realizacji swoich pomysłów, aby sobie nawzajem nie przeszkadzać i nie psuć wytworów innych.</p>	
---	---	--

c) „Zerówka”

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>„Zerówka</p> <p>- rozwijanie ciekawości poznawczej i zainteresowań</p> <p>- rozwijanie myślenia i umiejętności rozwiązywania problemów</p> <p>- rozwijanie zainteresowań i umiejętności związanych z czytaniem, pisaniem, liczeniem, działaniami matematycznymi</p> <p>- rozwijanie wiedzy</p>	<p>Codziennie między godz. 9.00 a 10.00 w starszej grupie, odbywają się zajęcia dla dzieci sześciolatków, przygotowujące do nauki w szkole. Podczas zajęć dzieci młodsze mogą przebywać w tej samej sali i jeżeli są zainteresowane również uczestniczyć w "zerówce". Niektóre zajęcia, np. plastyczne są wspólne dla wszystkich dzieci.</p> <p>Podczas zajęć korzystamy z podręczników /obecnie " ABC sześciolatka "/, wykonujemy działania na przedmiotach, używamy różnych pomocy dydaktycznych, np. gier czytelniczych I. Majchrzak, gier słownych I. Wójtowiczowej, rozsypanek literowych i cyfrowych.</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa / dziecko czuje się bezpiecznie gdy nauka odbywa się w sytuacji pozbawionej oceny, napięcia, rywalizacji/</p> <p>- zaspakajanie potrzeby afiliacji / poprzez wspólne działania z innymi, doświadczanie pomocy od innych i możliwość udzielania im tej pomocy dziecko czuje się ważnym i akceptowanym członkiem grupy/</p>

<p>dzieci</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnianie więzi w grupie, wzrost tolerancji i gotowości niesienia pomocy innym. - budowanie wspólnoty grupy - rozwijanie umiejętności współdziałania - rozwijanie wiary we własne możliwości i pozytywnej samooceny - budowanie podmiotowości i indywidualizmu - wdrażanie dzieci do pracy z podręcznikiem - kształtowanie samodzielności i dojrzałości szkolnej 	<p>Prowadząc "zerówkę" staramy się zachować przyjacielską, podmiotową relację z dziećmi. Dążymy, podobnie jak w trakcie innych zajęć, aby nauka odbywała się w atmosferze pozbawionej stresu, rywalizacji, nacisku, oceny. Staramy się przede wszystkim wyzwalać w dziecku ciekawość poznawczą, rozwijać zainteresowania, budować pozytywny, pozbawiony lęku stosunek do nauki szkolnej oraz wiarę we własne możliwości. Zachęcamy dzieci do wzajemnej pomocy / dzieci zdolniejsze tłumaczą słabszym/, pożyczania sobie przyborów, współpracy przy rozwiązywaniu niektórych zadań i korzystaniu z pomocy dydaktycznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania / każde dziecko ma szansę "zaistnienia" podczas zajęć, pokazania swych mocnych stron, nie musi przy tym rywalizować z innymi, może wykonywać zadania na miarę swoich możliwości/ - zaspakajanie potrzeby samorealizacji poprzez możliwość zaspokojenia ciekawości poznawczej, eksperymentowania, twórczości
--	---	---

e) Wspólne sprzątanie

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>Wspólne sprzątanie</p> <ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie poczucia odpowiedzialności za wygląd przedszkola - rozwijanie poczucia sprawczości - kształtowanie partnerskiej relacji między dziećmi a nauczycielami - wzmocnianie więzi między dziećmi a nauczycielami - przestrzeganie wspólnie ustalonych 	<p>W toku zabawy dzieci nie muszą odkładać na miejsce nie używanych w danej chwili zabawek, co sprawia, że zabawa jest bardziej swobodna i twórcza, ale też powstaje duży bałagan. Gdy mija czas zabawy następuje wspólne sprzątanie zwane "sprzątankiem czarowankiem". Przed sprzątnięciem istnieje wymyślony przez dzieci zwyczaj "chowanka". Dzieci, które chcą, mogą znaleźć sobie kryjówkę pod materacami czy pod kocami. Po chwili wychowawczynie zaalarmowana, że nie ma dzieci, rozpoczyna poszukiwania swych podopiecznych. W zabawie tej istnieje zasada, że kto został znaleziony zaczyna sprzątać. W ten sposób nie lubiany</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa / dziecko czuje się dobrze w życzliwej mu i pomocnej grupie, jest wolne od lęku, ma poczucie stabilności, przewidywalności zdarzeń/. - zaspakajanie potrzeby afiliacji /poprzez wspólne działania z innymi członkami wspólnoty, doświadczanie pomocy ze strony innych i udzielanie im tej pomocy dziecko ma poczucie przynależności i akceptacji społecznej /

<p>reguł</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie pomocnych, współpracujących postaw wśród dzieci - wzmocnianie więzi między dziećmi - budowanie wspólnoty przedszkola - rozwijanie kreatywności - rozwijanie umiejętności kategoryzowania przedmiotów, tworzenia zbiorów 	<p>przez część dzieci obowiązek sprzątnięcia stał się pretekstem do dobrej zabawy integrującej dzieci ze sobą i z nauczycielami.</p> <p>Podczas sprzątnięcia obowiązuje reguła, że razem bawiliśmy się to teraz razem sprzątniemy wszystkie zabawki. W sprzątnięciu biorą udział wszystkie dzieci a także wychowawczyni. Dzieci nawzajem pomagają sobie w wynoszeniu zabawek i układaniu ich na miejsce, dopóki wszystko nie zostanie sprzątnięte. Mają możliwość realizowania przy tym własnych pomysłów usprawniających pracę i wymagających wzajemnej współpracy, np. budowanie „taśmy” z „cegieł”, wynoszenie większej ilości zabawek do drugiego pokoju za pomocą płachty itp.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania /poprzez możliwość realizowania swoich pomysłów, poprzez doświadczanie troski i pomocy ze strony innych a także możliwość udzielania im pomocy dziecko rozwija poczucie własnej wartości, poczucie bycia docenionym przez innych i przez siebie / . zaspakajanie potrzeby samorealizacji / realizowanie swoich pomysłów i twórczych rozwiązań/
---	---	--

e) Zabawy kierowane

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>Zabawy kierowane</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie kreatywności dzieci - kształtowanie współodpowiedzialności za wspólne zabawy - budowanie wspólnoty grupy - wzmocnianie poczucia własnej wartości - zaspakajanie aktualnych potrzeb poznawczych dzieci - rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów - budowanie 	<p>Są to zabawy inspirowane metodą Weroniki Sherborne, P. Dennisona, I. Majchrzak, pedagogiką zabawy, dramą, czasem podpatrzone w innych przedszkolach, pamiętane z dzieciństwa lub wymyślane na bieżąco wraz z dziećmi. Odbywają się w określone dni o podobnej porze / w starszej grupie przed śniadaniem, zaś w młodszej po śniadaniu/. Wówczas siadamy wraz z dziećmi w kółeczku czy przy ścianie i w zależności od nastroju w grupie, czy poruszanych wcześniej tematów, wybieramy zabawę. Często aby wyciszyć, skoncentrować dzieci, zaczynamy od zabawy w "gluchy telefon", w którym powtarzane hasło ma zazwyczaj związek z wydarzeniami danego dnia, np "Dziś zaczął padać śnieg" lub " Bartek ma dzisiaj urodziny" i jest często wymyślane przez dzieci. Następnie wspólnie wybieramy jakąś</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa poprzez spokojną i stabilną atmosferę wspólnych zabaw kierowanych - zaspakajanie potrzeby afiliacji, przynależności społecznej / dziecko czuje się ważnym i akceptowanym członkiem grupy gdyż jego pomysły, potrzeby są brane pod uwagę/ - zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania / każde dziecko ma szansę " zaistnieć" podczas zabawy, zaprezentować siebie, swoje pomysły,

<p>podmiotowości i indywidualizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie koncentracji uwagi, słownictwa, wiedzy, myślenia - uwrażliwianie dzieci na potrzeby innych, pokazanie, że w naszej grupie każdy jest ważny. - realizowanie potrzeb ruchowych, rozwijanie sprawności ruchowej dzieci, promowanie zdrowego stylu życia / pokazanie znaczenia ruchu/ - rozwijanie współpracujących postaw 	<p>zabawę statyczną, np " STUDNIA", " SZEWC" czy też bawimy się w układanie i rozwiązywanie zagadek. Staramy się przy tym, aby każde dziecko, które chce, miało możliwość wzięcia czynnego udziału w danej zabawie, np zostało szewcem czy wpadło do studni, mimo, że zabawa wtedy się przeciąga i część dzieci zaczyna się niecierpliwic.</p> <p>Po zabawie statycznej następuje zazwyczaj zabawa ruchowa, także, często wybierana przez dzieci np. " POCIĄG", "WIEWIÓRKI", "PAJĄK", "SAMOCHODY".</p> <p>Zabawy te są tak przez nas przeprowadzane aby nie zawierały elementów rywalizacji, które nie sprzyjają budowaniu wspólnoty grupy lecz wnoszą mnóstwo negatywnych emocji.</p>	<p>wiadomości czy umiejętności, nie musi przy tym rywalizować z innymi/</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby samorealizacji poprzez twórcze wyrażanie siebie poprzez zabawę / rozwijanie kreatywności, wyobraźni, eksperymentowanie, zaspakajanie ciekawości poznawczej
--	--	--

f) Wspólne śniadanie i deser

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>Wspólne śniadanie i deser</p> <ul style="list-style-type: none"> - umożliwianie rozpoznawania i zaspakajania swoich potrzeb fizjologicznych zgodnie z sygnałami organizmu - rozwijanie samodzielności - tworzenie wspólnych rytuałów 	<p>W naszym przedszkolu dzieci przynoszą z domu drugie śniadanie, które jedzą wtedy, gdy są głodne / dzieci mają swobodny dostęp do półek i mogą w każdej chwili wyjąć swoje śniadanie i coś " przekąsić "/ a także w czasie wspólnego posiłku. Wtedy dzieci biorą z półki swoje podkładowki, kubki, pudełka ze śniadaniem i siadamy razem przy wspólnych stołach, ochotnicy rozdają łyżeczki, nalewają innym sok lub wodę, mówimy wierszyk związany ze śniadaniem, w którym życzymy sobie smacznego i rozpoczynamy " biesiadowanie".</p> <p>Naszą zasadą jest, że dzieci jedzą i piją tyle ile potrzebują, nie są przez nas w żaden sposób zmuszane, nakłaniane do jedzenia, gdyż uważamy, że nie można dzieci przymuszać do zaspokajania</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby głodu i pragnienia zgodnie z sygnałami organizmu, w najdogodniejszej dla siebie ilości, formie i czasie

<p>- rozwijanie dziecięcej autonomii w sferze zaspakajania potrzeby głodu i pragnienia</p> <p>- kształtowanie postaw prozdrowotnych, profilaktyka zaburzeń jedzenia</p> <p>- kształtowanie odporności na perswazję dotyczącą namawiania do picia alkoholu czy zażywania narkotyków</p> <p>- rozwijanie umiejętności zachowania się przy stole oraz traktowania wspólnych posiłków jako okazji do pielęgnowania więzi społecznych</p> <p>- rozwijanie umiejętności dostrzegania potrzeb innych osób i dzielenia się z innymi</p> <p>- rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy, wypowiedzenia się i słuchania innych, dzielenia się swoimi przeżyciami</p>	<p>potrzeb fizjologicznych. Jak wynika z badań psychologicznych, dzieci, które muszą jeść bez względu na to, czy są głodne, czy nie, tracą związek między jedzeniem a fizjologicznym uczuciem głodu, co w przyszłości często prowadzi do takich chorób jak anoreksja czy bulimia, których mechanizm polega na tym, że jedzenie lub powstrzymanie się od niego, nie ma związku z uczuciem głodu lecz służy zaspakajaniu innych potrzeb. Ponadto, jak dowodzą najnowsze badania, zmuszanie dzieci do jedzenia może prowadzić do późniejszej / w wieku szkolnym/ podatności na perswazję dotyczącą namawiania do zażywania narkotyków, gdyż dziecko jest oswojone z sytuacją przymusu, łamania jego wewnętrznych granic.</p> <p>"Śniadanko" jest u nas przede wszystkim wydarzeniem o charakterze społecznym, gdy siedzimy przy wspólnym stole, razem rozmawiamy lub czytamy dzieciom ich ulubione lektury. W tej atmosferze, gdy zaspokajanie potrzeb głodu i pragnienia jest sprawą dziecka a nie jego opiekunów, znika problem "niejadków", dzieci wręcz często sygnalizują, że są jeszcze głodne, inne dzieci wtedy, gdy mają za dużo jedzenia, dzielą się z nimi.</p> <p>Śniadanie jest także okazją do rozmów, np dzieci opowiadają jak spędzały weekend, czy też jakąś swoją przygodę czy swój sen, w zależności od tematu, który spontanicznie wyniknie w toku rozmowy, czasem opowiadamy sobie zagadki, czasem dowcipy. W ten sposób każde dziecko, które chce, ma możliwość podzielić się z innymi swoimi przeżyciami czy wiadomościami, zostać przez innych wysłuchane i tym samym poczuć się ważnym członkiem grupy.</p> <p>Te wspólne rozmowy przy śniadaniu są</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa / dzieci czują się bezpiecznie gdy zaspakajanie potrzeb pokarmowych odbywa się w atmosferze pozbawionej przymusu i łamania ich wewnętrznych granic/</p> <p>- zaspakajanie potrzeby afiliacji, przynależności do grupy</p> <p>- rozwijanie poczucia własnej wartości, bycia docenionym przez innych i przez siebie</p>
--	---	---

<p>- wzmocnianie poczucia własnej wartości i przynależności do grupy</p> <p>- budowanie wspólnoty grupy</p> <p>- szukanie odpowiedzi na nurtujące dzieci pytania, zaspakajanie ich ciekawości poznawczej</p> <p>- kształtowanie zainteresowania książką, wyrabianie upodobań literackich</p> <p>- rozwijanie wyobraźni, myślenia, koncentracji uwagi, słownictwa, wiedzy</p> <p>- rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów</p> <p>- budowanie podmiotowości</p> <p>- budowania więzi między dziećmi a dorosłymi, integracja</p>	<p>też okazją do przekazywania dzieciom pewnych wiadomości, szukania odpowiedzi na różne ważne pytania dotyczące świata, ludzi, życia, są więc przykładem uczenia się niejako "przy okazji", w toku codziennych zajęć, gdy przekazywana wiedza jest odpowiedzią na aktualne potrzeby poznawcze dzieci. Oprócz prowadzenia rozmów przy "śniadanku" ważną rolę odgrywa też czytanie dzieciom książek. Książki, które czytamy należą do klasyki literatury dziecięcej, np. A. Lindgren, J. Tuwim, J. Brzechwa i wiele innych często znanych i lubianych przez dzieci pozycji. Wybieramy książki wcześniej przez nas sprawdzone, aby uniknąć czytania dzieciom literatury, którą uważamy za szkodliwą dla ich rozwoju np. książek, które mogą wywoływać w dzieciach lęk, książek, w których pewne dziecięce cechy są ośmieszane/ należą do nich niektóre wiersze J. Brzechwy, np. "Natka Szczerbatka" "Leń" "Koziołeczek" "Samochwała" /czy małowartościowych przeróbek tzw. popkulturowej papki.</p> <p>Jak wiadomo z chociażby prowadzonej obecnie akcji "Cała Polska czyta dzieciom", głośne czytanie dzieciom ma ogromną wartość; rozwija dziecięcą wyobraźnię, myślenie, koncentrację uwagi, słownictwo, wiedzę a także przyczynia się do budowania więzi między dziećmi a dorosłymi.</p> <p>Dzieci mogą również wybierać książki, których chcą posłuchać czy też przynosić z domu książki do przeczytania przy śniadaniu. Dzieci umiające już czytać, jeśli chcą, mogą czytać całej grupie. Sytuacje te przekazują dzieciom informację, że są ważnymi członkami grupy, że mogą się dzielić z innymi swoimi upodobaniami czy umiejętnościami.</p> <p>Po śniadaniu istnieje zwyczaj "deserku". Polega to na tym, że dziecko, które ma danego dnia taką chęć, przynosi do przedszkola słodki poczęstunek, którym</p>	<p>- zaspakajanie potrzeb związanych z samorealizacją/ potrzeby poznawcze, estetyczne/</p>
--	---	--

<p>dzieci poprzez tworzenie wspólnych doświadczeń, upodobań.</p> <p>- stwarzanie dzieciom możliwości do dzielenia się z innymi swoimi upodobaniami i umiejętnościami</p> <p>- rozwijanie umiejętności matematycznych / liczenia , kategoryzacji, pojęcia mniejszości i większości/</p>	<p>dzieli się z innymi dziećmi. Bardzo ważny jest dla nas wymiar społeczny tego wydarzenia; dziecko z własnej woli robi coś dla innych, dzieli się z nimi swoimi ulubionymi smakołykami. Poza tym dziecko, które przyniosło deser dostaje duże pozytywne wzmocnienie od grupy; widzi, że inne dzieci są zadowolone, że im smakuje, jest to dla niego sygnał, że jego działania mają dla innych znaczenie, wywołują emocje, pozwala to poczuć mu się ważnym członkiem grupy.</p> <p>Deser jest także okazją do rozwijania umiejętności matematycznych. Dziecko, które przyniosło deser liczy ile jest obecnych dzieci i sprawdza czy dla wszystkich wystarczy, potem rozdaje każdemu określoną ilość np. ciastek czy paluszków. Ponadto dzieci chętnie liczą zjadane przysmaki, porównują kto ma więcej a kto mniej, dzielą je na kate go</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby przynależności, akceptacji społecznej</p> <p>- zaspakajanie potrzeby własnej wartości, bycia docenionym przez innych i przez siebie</p>
--	--	--

f) Baśń i działania z nią związane

Treści programowe	Opis działań /wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>Baśń i działania z nią związane</p> <p>- rozwijanie umiejętności koncentracji uwagi, słownictwa, myślenia, wyobraźni budowanie wspólnoty grupy</p> <p>- poznawanie życia ludzi w dawnych czasach i w innymch kręgach</p>	<p>Codziennie o podobnej porze / po deserze/ następuje czas, kiedy czytamy dzieciom baśń. Bardzo ważne jest, naszym zdaniem, stworzenie odpowiedniej atmosfery do odbioru baśni.</p> <p>W naszym przedszkolu dzieci siedzą lub leżą w kręgu na materacach, okna zostają zasłonięte i zapala się świeczkę. Dzięki tym zabiegom zyskuje się skupienie, a działanie wyobraźni zostaje spotęgowane. Umożliwia też chwilę relaksu fizycznego. Osoba czytająca nie pokazuje słuchaczom obrazków, a treść przekazuje spokojnym, dość monotonnym głosem, aby nie narzucać dzieciom swojego sposobu odbioru.</p> <p>Najczęściej wykorzystujemy baśnie spisane przez braci Grimm oraz różne zestawy baśni ludowych / baśnie cygańskie, rosyjskie, orientalne/. Baśnie są starannie dobrane,</p>	<p>- zaspakajanie potrzeb fizjologicznych w warunkach poszanowania godności dzieci, zgodnie z rytmem ich organizmu / dzieci , które czują się zmęczone mogą podczas bajki leżeć na materacach i odpoczywać, wyciszyć się a nawet zasnąć, pozostałe dzieci według potrzeb wybierają miejsca siedzące lub leżące/</p>

<p>kulturowych</p> <p>- umożliwienie dzieciom zrozumienia otaczającego je świata oraz ćwiczenia ról społecznych poprzez odwołanie się do wyobraźni i myślenia symbolicznego</p> <p>- budowanie dojrzałej osobowości</p> <p>- rozwijanie poczucia sprawczości, wiary we własne siły, kreatywności rozwijanie aktywnej postawy wobec trudności życiowych</p> <p>- przekazywanie treści etycznych o wartościach takich jak odwaga, dzielność, dobroć, sprawiedliwość</p> <p>- rozwijanie</p>	<p>znane i wcześniej przeczytane przez wychowawców.</p> <p>Swoistość baśniowej formy artystycznej polega na wytwarzaniu „psychologicznego czaru”, swoistej sugestii i autosugestii. Jak wszelkie dzieła sztuki, baśnie zarazem sprawiają przyjemność i pouczają, a dzięki szczególnym właściwościom udaje im się przemawiać bezpośrednio do umysłowości dziecięcej. Świat baśni jest odwrotnym lub nieco skrzywionym obrazem widzialnej rzeczywistości. Na tym poziomie dziecko lepiej daje sobie radę, niż w trudnym do zrozumienia i przyjęcia świecie dorosłych. Dziecko z czasem włącza się do ról i zadań społecznych poprzez odnalezienie schematów symbolicznych, regulujących postępowanie. Równocześnie z dogłębnym poznawaniem i przeżywaniem wielu baśni, poznawaniem zawartych w nim prawd o człowieku, o życiu, postępuje proces dojrzewania dziecka. Większość baśni wywodzących się z tradycji ludowych opowiada o trudnych sytuacjach, z jakimi musi zmierzyć się bohater. Dzięki własnej pomysłowości, dzielności, a czasem umiejętności skorzystania z czyjejś rady czy pomocy udaje mu się je pokonać. Zwycięża, zdobywa skarb, zostaje królem. Te tchnące optymizmem zakończenia baśni rodzą podświadomie w dziecku przeświadczenie, że i ono podoła swoim trudnościom. Co więcej, baśnie uczą ważnej prawdy, że tylko postawa kreatywna jest skuteczna w życiu. Bohaterowie tych utworów nie siedzą z założonymi rękami, ale działają, walczą, zdobywają szklane góry, osiągają swój cel; i to głównie przez swoją odwagę, dzielność oraz dobroć, a dzieci właśnie takie chcą być. Można więc traktować baśnie również jako piękną lekcję etyki dla najmłodszych.</p> <p>Po wysłuchaniu utworu dzieci czasem są pytane o to, co im się podobało. Każde z dzieci ma możliwość swobodnej wypowiedzi, a inne dzieci słuchają i czekają</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa / baśń jest stałym, przewidywalnym elementem dnia, momentem spokoju wyciszenia się, treści przekazywane przez baśnie sprzyjają budowaniu poczucia bezpieczeństwa i zaufania do świata/</p> <p>- zaspakajanie potrzeby afiliacji / poprzez wspólne słuchanie baśni, udział w zabawach baśniowych, tworzenie własnych baśni, których słuchają potem inne dzieci, dziecko czuje się ważnym, akceptowanym członkiem grupy/</p>
---	--	--

<p>umiejętności formułowania swoich myśli i wyrażania poglądów nauka słuchania innych i czekania na swoją kolej rozwijanie sprawności manualnej</p> <p>- swobodna ekspresja przeżyć związanych z baśnią, wzmacnianie terapeutycznego efektu baśni poznawanie problemów i przeżyć dziecka rozwijanie zainteresowań teatralnych oraz umiejętności autoekspresji poprzez sztukę</p> <p>- rozwijanie kreatywności dzieci</p> <p>- integracja dzieci poprzez tworzenie wspólnych doświadczeń</p> <p>- kształtowanie współpracujących postaw</p> <p>- rozwijanie empatii i postaw prospołecznych</p>	<p>na własną kolej.</p> <p>Potem zazwyczaj ma miejsce jedna z form pracy z baśnią, np. rysowanie, zabawa baśniowa czy teatrzyk kukiełkowy.</p> <p>Zwykle dzieci rysują to, co im się najbardziej podobało w baśni lub to, co najbardziej zapadło im w pamięć. Dzięki rysowaniu przeżywają na nowo treści baśni, przekaz zawarty w baśni ulega głębszemu przyswojeniu.</p> <p>Często tworzą całe serie rysunków-swoją baśń w kilku obrazach. Rysunki z baśni są jedną z dróg do poznania dziecka, zarówno pod względem rozwoju graficznego, jak i emocjonalnego.</p> <p>Zabawa baśniowa polega na odgrywaniu ról i wypowiedaniu słów postaci, z którymi dziecko się identyfikuje. Każde dziecko może wcielić się w dowolnie wybraną postać / oprócz postaci negatywnych/. Jeżeli kilkoro dzieci chce grać daną postać, to baśń odgrywa się kilkakrotnie albo też w przypadku bardziej znanego utworu, mali aktorzy mówią chórem. Zabawa w teatr ma wiele odmian. Dzieci mogą spróbować odtworzyć treść znanej baśni. Wówczas starają się trzymać wiernie tekstu. Chłopcy lubią wcielać się w męźnych rycerzy walczących z okrutnym i strasznie złym smokiem. Rola smoka przypada jednej z wychowawczyń, gdyż żelazną zasadą jest to, że dzieci nie odgrywają złych postaci. Chodzi o to aby uniknąć negatywnych identyfikacji. Ponadto negatywne uczucia ze strony innych dzieci mogą przenieść się ze „złej postaci” na dziecko odgrywające ją. Ten wspólny wróg niesamowicie integruje chłopców w działaniu. Podczas tej zabawy widzą, że współpraca bardziej się opłaca niż rywalizowanie.</p> <p>Odgrywanie, czy też swobodne naśladowanie różnych baśniowych postaci wymusza bycie w rozmaitych sprzecznych sytuacjach i stymuluje tworzenie się mechanizmów adaptacyjnych lub twórczych</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania / baśnie niosą treści sprzyjające budowaniu wiary we własne siły, rozwijaniu poczucia sprawczości, aktywnemu radzeniu sobie z trudnościami życiowymi, udział w odgrywaniu baśni, teatrzykach, pisanie własnych baśni, wszystko to sprawia, że dziecko czuje się ważne, szanowane/</p>
--	--	---

<p>- kształtowanie umiejętności dokonywania wyborów</p> <p>- budowanie zaufania do świata</p> <p>pokazanie pozytywnych wzorców postępowania</p> <p>- stymulacja dziecięcej twórczości</p> <p>rozwijanie pamięci, słownictwa</p> <p>- rozwijanie poczucia własnej wartości, podmiotowości i indywidualizmu</p>	<p>osobowości. Jednocześnie dzieci uczą się współpracy, współczucia i pomocy innym. Podobne modele sytuacyjne-jak w baśniach-zdarzać się będą w rzeczywistości. Wówczas dziecko lepiej sobie z nimi poradzi</p> <p>Poprzez odgrywanie postaci dzieci mogą zrealizować potrzeby, których nie mogą jeszcze spełnić w świecie realnym.</p> <p>Wcielając się w postać z baśni, dziecko musi dokonywać wyborów i znajdować wzory, które chciałoby naśladować. W świecie baśni zwycięża dobro, szlachetność, prawość i odwaga. Te cnoty posiadają bohaterowie baśni, których się kocha, którzy nie sprawiają zawodu</p> <p>Inną formą pracy z baśnią jest teatrzyk kukielkowy. Dzieci do odgrywania baśniowych scen wykorzystują gotowe pacynki lub pluszowe zabawki, często też tworzą własne kukielki. Przedstawiają całe lub fragmenty wcześniej poznanych baśni lub stworzone przez siebie fabuły. Jest to całkowicie dowolna zabawa, pełna radości i śmiechu, której inicjatorami są zazwyczaj dzieci.</p>	<p>- zaspakajanie potrzeby samorealizacji / dzięki pisaniu własnych baśni, udział w zabawach baśniowych, teatrzykach, ekspresji plastycznej związanej z baśnią, dziecko może w sposób twórczy wyrażać siebie; ponadto treści, które niosą baśnie sprzyjają budowaniu systemu wartości dziecka, poszukiwaniu sprawiedliwości, wiary, pokoju /</p>
<p>- rozwijanie wyobraźni, myślenia</p> <p>przyczynowo-skutkowego</p> <p>kształtowanie pozytywnej samooceny, wiary we własne możliwości</p> <p>- umożliwianie odreagowania napięć emocjonalnych i konstruktywnego radzenia sobie z problemami</p>	<p>Kolejnym rodzajem pracy z baśnią jest tworzenie własnych baśni przez dzieci. Odbywa się to w ten sposób, że dziecko najpierw wybiera obrazek i przykleja na kartkę lub rysuje swoją ilustrację. Następnie tworzy własną baśń na podstawie motywu z ilustracji / dziecko opowiada a wychowawca zapisuje wiernie opowiadaną historię/.</p> <p>Dzieci w swej opowieści nawiązują do swoich problemów, rozwijają akcje zgodnie ze swym pomysłem, wprowadzają i odgrywają dowolne postaci. Baśnie pisane przez dzieci są potem czytane całej grupie przy śniadaniu</p> <p>Często dziecko, które stara się wyzwolić z jakiegoś kłopotu, tworzy całą opowieść. Uczestnicząc w tej opowieści, dziecko łatwiej znajduje dobre dla siebie wyjście.</p> <p>.</p> <p>.</p>	

h) „Urodzinki”

Treści programowe	Opis działań / wraz z uzasadnieniem/	Realizowane potrzeby dzieci
<p>„Urodzinki”</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie poczucia własnej wartości dziecka - rozwijanie więzi emocjonalnych wśród dzieci - rozwijanie przyjaznych relacji między dziećmi a nauczycielami - rozwijanie umiejętności wyrażania pozytywnych uczuć - rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, podmiotowości i indywidualizmu - budowanie wspólnoty grupy - rozwijanie umiejętności prawidłowego zachowania się w sytuacjach społecznych 	<p>Każde z dzieci ma w przedszkolu swój szczególny dzień - są to jego urodziny. Wtedy jest ono najważniejsze, a ten dzień jest prawdziwie jego świętem. Takie dni uwielbiają także inne dzieci i z niecierpliwością ich oczekują. Wszystkie dzieci chętnie przygotowują laurki, zazwyczaj w kształcie serca, chociaż czasem, zwłaszcza starsze dzieci, wybierają inne kształty laurki, np samochód, kwiatek, piesek, kotek. Następnie dzieci układają swoje osobiste życzenia dla obchodzącego urodziny, które wychowawczynie zapisuje na laurce. Wychowawczynie również przygotowują od siebie laurkę, ze specjalnie ułożonym, osobistym wierszykiem dla dziecka.</p> <p>Później dzieci siedząc w kółeczku śpiewają piosenki dla jubilata, wychowawczynie odczytuje życzenia, dzieci wówczas podają mu rękę lub przytulają się. Tego dnia wszyscy bawimy się w zabawy, które wybrało obchodzące urodziny dziecko i słuchamy wybranej przez niego baśni. W czasie "deserku" jest tort ze świeczkami i większy niż zazwyczaj urodzinowy poczęstunek.</p> <p>"Urodzinki" są nieocenioną okazją do nauki wyrażania ciepłych uczuć, do okazania przez inne dzieci i dorosłych, że dane dziecko jest dla nich ważne, ma swoje miejsce w grupie, w tym dniu jest to specjalne miejsce. Podczas urodzinowych zabaw buduje się poczucie wspólnoty grupy, wypływające ze wspólnych doświadczeń / w tym wypadku wspólnego świętowania ważnych w życiu dziecka wydarzenia, jakim są jego urodziny/ i wyrażania pozytywnych uczuć wobec siebie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspakajanie potrzeby bezpieczeństwa / dziecko czuje się bezpiecznie w grupie, której członkowie wyrażają wobec niego pozytywne uczucia, z radością świętują wraz z nim ważny dla niego dzień, jakim są urodziny/ - zaspakajanie potrzeby afiliacji / dziecko doświadcza przyjaznych uczuć ze strony innych członków grupy/ - zaspakajanie potrzeby szacunku i uznania / dziecko czuje się ważne gdyż podczas urodzin ma specjalne miejsce w grupie, może dokonywać wyborów zabaw, czytanych baśni dla całej grupy/ - zaspakajanie potrzeby samorealizacji / dzięki temu, że dziecko czuje się w grupie bezpieczne, akceptowane, szanowane, może realizować swój potencjał rozwojowy/

4. Zapoznanie z tradycją kulturową i rytmem pór roku .

a) Pożegnanie lata i wakacji

Temat	Treści programowe/	Propozycje działań
<p>Pożegnanie lata i wakacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - budowanie przyjacielskich kontaktów między dziećmi a dorosłymi -rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy, dzielenia się swoimi przeżyciami, słuchania wypowiedzi innych osób - rozwijanie umiejętności matematycznych / klasyfikowania przedmiotów, kształtowanie pojęć dotyczących orientacji przestrzennej, rozwijanie umiejętności przeliczania przedmiotów/ - rozwijanie sprawności manualnej, umiejętności komponowania pracy plastycznej i współdziałania podczas wykonywania wspólnej pracy -rozwijanie wiedzy dzieci na temat właściwości różnych krajobrazów 	<ul style="list-style-type: none"> - powitanie dzieci w przedszkolu po wakacjach, rozmowy o wakacyjnych przeżyciach i miejscach, w których dzieci spędzały wakacje - oglądanie wakacyjnych pocztówek i zdjęć przyniesionych przez dzieci - oglądanie wakacyjnych " skarbów " przyniesionych przez dzieci lub nauczycielki / muszelek, bursztynów itp, przeliczanie ich, segregowanie - wykonanie wspólnych prac pt. " Plaża nadmorska ", rysowanie kredkami pastelowymi, później malowanie akwarelami, przyklejanie plasteliną nadmorskich skarbów / muszelek, bursztynów/, przypomnienie zasad wykonywania wspólnych prac; ustalenie, jaką część pracy wykonują poszczególne dzieci z zastosowaniem pojęć dotyczących orientacji przestrzennej - wspólne prace w podgrupach na temat miejsc, w których dzieci spędzały wakacje / jeziora, góry, morze/, rozmowy na temat

	<p>- wzbogacanie słownictwa</p> <p>- poznawanie różnych technik plastycznych</p> <p>-rozwijanie wyobraźni i kreatywności</p> <p>- rozwijanie zainteresowań przyrodniczych i literackich</p> <p>- rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, poznawanie swoich możliwości i preferencji</p>	<p>właściwości różnych krajobrazów, klasyfikowanie pocztówek i zdjęć w zależności od rodzaju krajobrazu</p> <p>- rozmowy o różnych sposobach spędzania wakacji, np o żeglowaniu, śpiewanie piosenek żeglarskich</p> <p>- wykonanie pracy pt. " Statek" z zastosowaniem różnych materiałów, takich jak tektura falista, sznurki, papier kolorowy, kawałki materiałów</p> <p>- słuchanie rozdziału o wakacjach z książki A. Lindgren " Dzieci z Bullerbyn"</p> <p>- swobodna ekspresja plastyczna dzieci na tematy związane z latem i wakacjami wybieranymi przez nie technikami / rysowanie, malowanie, lepienie z plasteliny, wycinanie/</p> <p>- czytanie wierszy o lecie z dostępnych w przedszkolu książek, np D. Wawiłow " Wierszykarnia"</p> <p>- obserwacje przyrodnicze oznak kończącego się lata podczas pobytu na dworze</p>
--	--	---

b) Jesień

Temat	Treści programowe	Propozycje działań
Jesień	- uwrażliwianie dzieci na zmiany w przyrodzie	- obserwacje pierwszych oznak jesieni podczas pobytu na dworze, dzielenie się

	<p>-rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy, dzielenia się swoimi przeżyciami, słuchania wypowiedzi innych osób</p> <p>- poznawanie charakterystycznych cech jesieni</p> <p>- rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów i kreatywności dzieci</p> <p>- poznawanie różnych technik plastycznych</p> <p>- rozwijanie koncentracji uwagi i koordynacji ruchowej</p> <p>- rozwijanie wiedzy dzieci dotyczące grzybów, wzbogacanie słownictwa</p> <p>- rozwijanie umiejętności matematycznych / klasyfikowanie i przeliczanie przedmiotów/</p>	<p>swoimi spostrzeżeniami</p> <p>- swobodna ekspresja plastyczna dzieci na temat jesieni wybieranymi przez nie technikami / rysowanie, malowanie, lepienie z plasteliny, wycinanie/</p> <p>- malowanie " Pani Jesieni", wyklejanie jej sukni liśćmi, wykonywanie koralików z jarzębiny</p> <p>- zbieranie liści, kasztanów, żołędzi, przeliczanie ich i segregowanie według określonych właściwości, np kształtu, koloru, wielkości, rodzaju</p> <p>- robienie ludzików i zwierzątek z kasztanów, żołędzi, szyszek, jarzębiny, rajskich jabłuszek, plasteliny i wykałaczek</p> <p>- zabawa dydaktyczna " Kasztan się toczy</p> <p>- rozmowy na temat zbierania grzybów, podział grzybów na jadalne i trujące, oglądanie atlasu grzybów i innych ilustracji przedstawiających grzyby, poznawanie nazw podstawowych grzybów / borowik, maślak, kurka, podgrzybek, muchomor/ i charakterystycznych cech ich wyglądu</p> <p>- odrysowywanie od szablonów wybranych grzybów, wycinanie i wyklejanie ich plasteliną, przeliczanie i grupowanie grzybów tego samego</p>
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności przestrzegania zasad gry i czekania na swoją kolej - kształtowanie zainteresowań literackich - rozwijanie sprawności manualnej, umiejętności komponowania pracy plastycznej i współdziałania podczas wykonywania wspólnej pracy - rozwijanie wiedzy o jesiennych owocach - poznawanie nazw kolorów przez młodsze dzieci poznawanie swoich preferencji dotyczącej technik plastycznych - kształtowanie współodpowiedzialności dzieci za wygląd przedszkola - budowanie wspólnoty grupy - rozwijanie potrzeb estetycznych - rozwijanie pamięci dzieci, zdolności i 	<p>rodzaju</p> <ul style="list-style-type: none"> - gra dydaktyczna " Grzybobranie" poznanie lub przypomnienie zasad gry i właściwości kostki do gry - słuchanie wiersza Jana Brzechwy „Grzyby” - malowanie farbami plakatowymi lasu /lub wycinanie i przyklejanie/, doklejanie w nim zrobionych wcześniej grzybów - oglądanie i próbowanie owoców jesiennych, przeliczanie ich, klasyfikowanie według określonych cech - odrysowywanie od szablonów wybranych owoców jesiennych, wycinanie i wypełnianie ich konturów różnymi wybranymi technikami, np kredkami pastelowymi i farbami akwarelowymi, wyklejanie plasteliną, malowanie gumą arabską i akwarelami, wydzieranką - wspólne malowanie dużego kosza na owoce i umieszczenie w nim wykonanych owoców jako dekoracji przedszkola - malowanie farbami plakatowymi martwej natury z owocami - lepienie z plasteliny koszyczków lub talerzy z owocami - nauka piosenki " Jabłka,
--	---	--

	<p>zainteresowań muzycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizowanie potrzeb ruchowych, rozwijanie umiejętności reagowania ruchem na określony sygnał - rozwijanie umiejętności zapamiętywania i przestrzegania zasad gry, doskonalenie umiejętności liczenia - rozwijanie umiejętności logicznego myślenia i formułowania swoich myśli - rozwijanie wiedzy o warzywach, wzbogacanie słownictwa dzieci - utrwalanie nazw warzyw - rozwijanie umiejętności komponowania różnych elementów, wyrabianie preferencji estetycznych 	<p>gruszki, pomidory"</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabawa ruchowa " Sałatka owocowa" - czytanie opowiadań o tematyce związanej z jesiennymi owocami z książki A. M. Dalmais " 366 i jeszcze kilka opowieści o przyrodzie" - gra dydaktyczna " W sadzie", poznanie lub przypomnienie zasad gry, przeliczanie i klasyfikowanie owoców - układanie i rozwiązywanie zagadek o owocach i warzywach - oglądanie i próbowanie niektórych okazów jesiennych warzyw, przeliczanie ich, klasyfikowanie według określonych cech - odrysowywanie od szablonów wybranych jesiennych warzyw, wycinanie i wypełnianie ich konturów różnymi wybranymi technikami, np kredkami pastelowymi i farbami akwarelowymi, wyklejanie plasteliną, wyklejanie kulkami z bibuły/ kukurydza, kalafior/ lub papierem kolorowym - słuchanie wiersza Jana Brzechwy "Na straganie" - wykonanie z tektury falistej elementów dekoracji - straganu i umieszczenie w nim zrobionych wcześniej warzyw - nauka piosenki " Na co się przyda pietruszka"
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - stymulacja postaw twórczych, poznawanie niekonwencjonalnych rozwiązań - uwrażliwianie dzieci na muzykę i przyrodę, rozwijanie wycucia własnego ciała oraz umiejętności pokazywania poprzez ruch i gest różnych czynności i zdarzeń - poznawanie możliwości swego ciała, ruch twórczy - rozwijanie wiedzy dzieci na temat drzew, wzbogacanie słownictwa, rozwijanie spostrzegawczości i umiejętności poszukiwania informacji w książkach - rozwijanie zdolności ruchowych według pomysłu, doświadczeń i możliwości dziecka - rozwijanie zdolności muzycznych - rozwijanie wyobraźni i kreatywności dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> - robienie ludzików z naturalnych okazów warzyw, sznurków i kawałków materiałów, zabawa w teatrzyk warzywny według pomysłu dzieci - zabawy muzyczno rytmiczne związane z jesienią/ m.in. z wydawaniem owoców, nasion, cyklem rozwoju roślin i przemianami jakie zachodzą na poszczególnych jego etapach/ - poznawanie podstawowych gatunków drzew / klon, dąb, kasztanowiec, jarzębina/, rozpoznawanie ich owoców i liści podczas pobytu na dworze i na ilustracjach, wyszukiwanie ich w " Atlasie roślin " - odrysowywanie, wycinanie i malowanie farbami akwarelowymi liści na jesiennie kolory - zabawa ruchowa" Jesienne listki" - zabawa baśniowa " Przygody listka" - nauka piosenek " Jesienny kujawiaczek", " Jesienny bukiet" - wylepianie plasteliną kształtów drzew w jesiennym szacie, przyklejanie do nich małych listków i owoców lub wykonanie koron drzew z kawałków tkaniny i przyszywanie guzików jako listków przez starsze dzieci - wykonanie wspólnej pracy pt. " Czarodziejskie jesienne
--	--	--

	<p>rozwijanie wrażliwości i zainteresowań przyrodniczych</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie wiedzy dzieci, słownictwa, spostrzegawczości i umiejętności poszukiwania informacji w książkach <p>-rozwijanie umiejętności współdziałania podczas wykonywania wspólnej pracy</p> <p>-rozwijanie słuchu muzycznego i pamięci</p> <p>- rozwijanie umiejętności matematycznych / liczenia, klasyfikowania, znajomości pojęć dotyczących cech wielkościowych przedmiotów/</p> <p>-rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, sprawności manualnej, umiejętności wypowiedzenia się i słuchania innych oraz wiedzy i przyjaznych postaw wobec zwierząt</p> <p>- rozwijanie kreatywności,</p>	<p>drzewo", kolorowanie pastelami i malowanie farbami akwarelowymi, przyklejanie liści i owoców / jarzębina, rajskie jabłuszka/</p> <ul style="list-style-type: none"> - obserwacja drzew iglastych podczas spaceru, poznawanie ich nazw, wyszukiwanie poznanych drzew i krzewów w " Atlasie roślin " - wspólna praca plastyczna pt. " Drzewa iglaste" / technika łączona; pastele, papier kolorowy, gałązki / - odrysowywanie od szablonu, wycinanie i wyklejanie plasteliną konturów jeża, ozdabianie go sosnowymi igłami - nauka piosenki " Złoty jeź", zabawa baśniowa " Jeżyk" - oglądanie obrazków ze zwierzętami, przeliczanie i dzielenie ich na określone kategorie, np zwierzęta drapieżne, roślinożerne, leśne, domowe itp. - porządkowanie plastikowych zwierząt według wielkości rosnącej i malejącej, ustawianie się od dziecka najmniejszego do największego i odwrotnie - wyklejanie plasteliną lub wydzieranką konturów wybranych leśnych zwierząt, rozmowy o ich zwyczajach - zabawy w naśladowanie zwierząt ruchem i gestem, odgadywanie jakie to zwierzę
--	---	--

	<p>umiejętności wyrażania się poprzez sztukę</p> <p>- rozwijanie pamięci wzrokowej, koncentracji uwagi, umiejętności przestrzegania zasad gry</p> <p>-rozwijanie myślenia, umiejętności formułowania swoich myśli, słownictwa</p> <p>- rozwijanie spostrzegawczości i wrażliwości na zmiany w przyrodzie</p> <p>- rozwijanie refleksyjności dzieci, podmiotowości i indywidualizmu</p> <p>-rozwijanie słuchu muzycznego, pamięci, nawiązanie do obserwacji przyrodniczych dziecka</p> <p>- rozwijanie kreatywności, eksperymentowanie</p> <p>-rozwijanie wiedzy przyrodniczej, kształtowanie przyjaznych i pomocnych postaw wobec zwierząt</p>	<p>- zabawa wg baśni " Czterech muzykantów z Bremy"</p> <p>- gra pamięciowa memory z obrazkami zwierząt, loteryjki ze zwierzętami</p> <p>- układanie i odgadywanie zagadek o leśnych zwierzętach</p> <p>- kolorowanie i kalkowanie wybranych leśnych zwierząt</p> <p>- obserwacje oznak zbliżającej się zimy podczas pobytu na dworze / coraz mniej liści na drzewach, ochłodzenie temperatury, opady/</p> <p>- swobodna ekspresja plastyczna wrażeń dzieci z obserwowanych zmian w przyrodzie wybieranymi przez nie technikami / rysowanie, malowanie, lepienie z plasteliny, wycinanie/</p> <p>- nauka piosenek " Pan listopad", " Już opadły liście", " Niech tam leje"</p> <p>- szaruga jesienna - prace plastyczne związane z deszczem / malowanie deszczu różnymi technikami/</p> <p>- rozmowy na temat przygotowań zwierząt do zimy / odloty ptaków, cieplejsze futra, gromadzenie pokarmów, zapadanie w sen zimowy/</p>
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności współdziałania podczas wykonywania wspólnej pracy oraz kreatywności - rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu i zainteresowań książką - rozwijanie zdolności ruchowych dzieci, umiejętności adekwatnego reagowania ruchem na określony sygnał dźwiękowy lub słowa piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie wspólnych prac plastycznych w podgrupach pt. " Leśne zwierzęta przygotowują się do zimy", rysowanie zwierząt i ich kryjówek lub przyklejanie zwierząt wyciętych z czasopism, naklejanie elementów z papieru kolorowego, sznurków, gałązek - słuchanie opowiadań: " Zapasy polnej myszy", "Długi sen świstaka", "Nowy dom wiewiórki" z książki A. M. Dalmais " 366 i jeszcze kilka opowieści o przyrodzie" - zabawy ruchowe " Wiewiórki" " Stary niedźwiedź "
--	---	--

c) Święto Niepodległości

Temat	Treści programowe	Propozycje działań
Święto Niepodległości	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie postaw patriotycznych - zapoznanie dzieci z ważnymi wydarzeniami historycznymi - poznawanie ważnych symbolów Polski i ich znaczenia - zapoznanie dzieci z polskimi tradycjami - twórcza ekspresja ruchowa - rozwijanie wiedzy na temat 	<ul style="list-style-type: none"> - rozmowy na temat Święta Niepodległości Polski i wydarzeń historycznych, związanych z utratą i odzyskaniem przez Polskę niepodległości - nauka hymnu Polski - wykonanie flag, zapoznanie z godłem Polski - zabawa muzyczno-ruchowa dotycząca wydarzeń związanych z odzyskaniem niepodległości - nauka pieśni " Maszerują strzelcy", połączona z marszem

	<p>terytorium Polski, poznawanie nowych pojęć, rozwijanie umiejętności poszukiwania informacji w książkach</p> <p>- kształtowanie umiejętności słuchania i rozumienia czytanego tekstu, poznawanie legend kształtujących poczucie tożsamości narodowej</p>	<p>- oglądanie atlasu - poznawanie granic Polski, głównych miast i rzek, wyjaśnienie znaczenia słów ojczyzna, stolica, godło</p> <p>- czytanie legendy o " Lechu, Czechu i Rusie"</p>
--	--	---

d) Adwent i Święta Bożego Narodzenia

Temat	Treści programowe	Propozycje działań
Adwent i Święta Bożego Narodzenia	<p>- zapoznanie dzieci z polskimi tradycjami wprowadzanie dzieci w nastrój oczekiwania na Święta</p> <p>- rozwijanie umiejętności współdziałania przy wykonywaniu wspólnej pracy, poznawanie różnych technik plastycznych</p> <p>- rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy, dzielenia się swoimi przeżyciami oraz słuchania innych</p> <p>- rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu, koncentracji uwagi, słownictwa, zainteresowań książkami, poznawanie zwyczajów świątecznych w innych krajach, tworzenie świątecznego klimatu</p>	<p>- rozmowy o nadchodzącym adwencie – okresie oczekiwania na Święta Bożego Narodzenia, wykonanie kalendarza adwentowego: przyklejanie domków z papieru kolorowego, ozdabianie kredkami pastelowymi i brokatem, wybieranie obrazków przyklejanych do środka domku</p> <p>- obchodzenie dnia Świętego Mikołaja; rozmowy na temat tego skąd wzięła się ta tradycja, kim był Św. Mikołaj i prezentów, które dzieci otrzymały w domu, oglądanie i zabawa drobiazgami, które dzieci otrzymały w przedszkolu z okazji „Mikołajek”, malowanie farbami plakatowymi portretu Św. Mikołaja</p> <p>- czytanie rozdziału „Boże Narodzenie w Bullerbyn” z „Dzieci z Bullerbyn” oraz „ Boże Narodzenie na Czerwcowym Wzgórzu” z książki A. Lingrend „ Madika z czerwcowego wzgórza”</p> <p>- czytanie opowiadań: „Świerk- król Bożego Narodzenia” „Święto Bożego Narodzenia” z książki „ 366 i jeszcze kilka opowieści o przyrodzie” Anny Marii Dalmais</p> <p>- czytanie opowiadań o tematyce związanej ze świętami / „Wigilia małego Termita”, „Pomocnicy Świętego</p>

	<p>- rozwijanie współodpowiedzialności za wygląd przedszkola, kształtowanie potrzeb estetycznych, rozwijanie sprawności manualnej, umiejętności dokonywania wyboru, poznawanie różnych technik plastycznych, budowanie wspólnoty grupy</p> <p>- rozwijanie umiejętności wyrażania ciepłych uczuć wobec członków rodziny, poznawanie zwyczaju wzajemnego obdarowywania się prezentami, kształtowania gotowości do robienia czegoś dla innych</p> <p>- zapoznanie dzieci z polską tradycją i elementami religii chrześcijańskiej, rozwijanie zdolności muzycznych</p> <p>- rozwijanie zdolności technicznych, poznawanie nowych technik plastycznych, rozwijanie kreatywności</p>	<p>Mikołaja”, „Pracowity dzień Świętego Mikołaja”, „Mała choinka”, „Zaczarowane Boże Narodzenie”, „Zimowe opowieści Świętego Mikołaja”/</p> <p>-malowanie nieba z gwiazdkami oraz szopki do dekoracji na Jasełka</p> <p>-robienie świątecznych dekoracji przedszkola wybranymi przez dzieci technikami /gwiazdki, dzwonki, chmurki, aniołki, świąteczne obrazki/</p> <p>- odrysowywanie, wycinanie, malowanie, wyklejanie plasteliną choinek ozdabianie cekinami i brokatem lub wycinanie choinek z tektury falistej i ozdabianie ich bombkami z papieru kolorowego</p> <p>-wspólne ubieranie choinki, wykonanie łańcucha i innych ozdób choinkowych</p> <p>-przygotowywanie prezentów dla rodziców /np. lampiony, aniołki, wyklejane plasteliną dzwonki lub choinki/</p> <p>- rozmowy o zwyczajach wysyłania sobie świątecznych życzeń, robienie świątecznych pocztówek/ wycinanie i przyklejanie elementów z papieru kolorowego i bibuły/</p> <p>- nauka kolęd i przygotowania do Jasełek, opowiadanie dzieciom o wydarzeniach biblijnych związanych z narodzinami Jezusa i religijnym znaczeniu Świąt</p> <p>- wykonywanie makiety kiermaszów świątecznych z pudełek, bibuły masy solnej, plasteliny</p>
--	---	---

e) zima

Temat	Treści programowe	Propozycje działań
-------	-------------------	--------------------

<p>Zima</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uwrażliwianie dzieci na zmiany w przyrodzie -rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy, dzielenia się swoimi przeżyciami, słuchania wypowiedzi innych osób - poznawanie charakterystycznych cech zimy - rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, twórczej ekspresji i kreatywności - doskonalenie umiejętności wycinania - rozwijanie sprawności manualnej, umiejętności komponowania pracy plastycznej, wykorzystywania różnych materiałów i technik oraz współdziałania podczas wykonywania wspólnej pracy, doskonalenie orientacji przestrzennej - rozwijanie sprawności ruchowej, wyrabianie aktywnego stylu życia - rozwijanie wiedzy i zainteresowań sportami zimowymi, wzbogacanie słownictwa, rozwijanie sprawności manualnej 	<ul style="list-style-type: none"> - obserwowanie podczas pobytu na dworze zmian w przyrodzie związanych z zimą /pierwsze opady śniegu, drzewa w zimowej szacie, ochłodzenie temperatury powietrza/, rozmowy na temat charakterystycznych cech zimy - swobodna ekspresja plastyczna wrażeń dzieci związanych z zimą wybieranymi przez nie technikami / rysowanie, malowanie, lepienie z plasteliny, wycinanie/ - wycinanie kształtów płatków śniegowych - wykonanie wspólnej pracy pt. " Pani Zima" / malowanie farbami lub wyklejanie sylwetki "Pani Zimy" różnymi materiałami/ - wykonanie zimowej makiety z użyciem różnych materiałów / szyszki, plastelina, tektura falista/ - zabawy na śniegu, lepienie bałwana, zjeżdżanie z górki, lepienie kulek śniegowych i rzucanie do celu - rozmowy na temat zabaw i sportów zimowych, poznawanie nazw różnych zimowych dyscyplin sportowych, prace plastyczne / wspólne lub indywidualne/ związane ze sportami zimowymi / wycinanki, wyklejanie plasteliną, rysowanie kredkami pastelowymi, techniki łączone/
-------------	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności formułowania swoich myśli, wzbogacanie słownictwa, rozwijanie świadomości swego ciała i ekspresji ruchowej - rozwijanie umiejętności muzycznych i ruchowych/ inspirowanych muzyką/ - rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu i zainteresowań literackich - rozwijanie wyobraźni, kreatywności, sprawności manualnej, umiejętności liczenia - rozwijanie wiedzy dzieci o świecie i umiejętności szukania informacji w książkach - rozwijanie sprawności manualnej - rozwijanie umiejętności komponowania pracy plastycznej, wykorzystywania różnych materiałów i technik oraz współdziałania podczas wykonywania wspólnej pracy i orientacji przestrzennej - poznawanie życia ludzi w 	<ul style="list-style-type: none"> - układanie i rozwiązywanie zagadek o sportach zimowych, pokazywanie ruchem i gestem różnych sportów zimowych - śpiewanie piosenek " Na śniegowej górce", "Ślizgawka", "Zima, zima" i zabawy do nich - słuchanie opowiadań o zimowych zabawach / rozdziały " Jeździmy na saneczkach", " Lasse wpada do jeziora" z książki " Dzieci z Bullerbyn" - słuchanie wierszy o zimie np " Bałwanek", " Sen nocy zimowej", " Zima" M. Strzałkowskiej - wykonanie makiety " Zaczarowany świat bałwanków", lepienie bałwanków z plasteliny, ozdabianie ich brokatem, przeliczanie - wykonanie wycinanki do piosenki " Trzy bałwanki", papier kolorowy, tektura falista - rozmowy o krajach polarnych, o mieszkających tam ludziach i zwierzętach i ich życiu, oglądanie atlasów dla dzieci - wylepianie z plasteliny i rysowanie kredkami pastelowymi zwierząt polarnych, igloo, Eskimosów - wykonanie wspólnej pracy " Zwierzęta polarne", rysowanie lub wycinanie zwierząt z czasopism, rysowanie i przyklejanie elementów krajobrazu, przyklejanie śniegu z waty lub białej posypki - słuchanie baśni eskimoskiej " Jak Waj
--	--	---

	<p>innych kręgach kulturowych</p> <ul style="list-style-type: none"> - doskonalenie umiejętności posługiwania się nożyczkami, utrwalanie nazw kolorów / dzieci młodsze/ - poznawanie pojęć pora roku, miesiąc, dzień tygodnia, czas, data, utrwalanie wiedzy o charakterystycznych cechach pór roku, poznawanie cyfr - rozwijanie umiejętności wyrażania ciepłych uczuć wobec członków rodziny - rozwijanie wrażliwości na przyrodę i spostrzegawczości dzieci oraz umiejętności poszukiwania informacji w książkach - rozwijanie umiejętności komponowania pracy plastycznej, wykorzystywania różnych materiałów i technik oraz współdziałania podczas wykonywania wspólnej pracy i orientacji przestrzennej - rozwijanie wrażliwości ekologicznej dzieci oraz przyjaznych postaw wobec zwierząt, umiejętności współdziałania podczas wykonywania wspólnej pracy, orientacji przestrzennej, umiejętności dokonywania wyborów, kreatywności 	<p>zwyciężył morze"</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyklejanie kawałkami włóczki lub papieru kolorowego konturów czapki, szalika i rękawiczek - oglądanie różnych kalendarzy, rozmowy o ich charakterystycznych właściwościach, przypomnienie nazw pór roku, miesięcy, dni tygodnia, wspólne wykonanie kalendarza i powieszenie go w sali - rozmowy o zbliżającym się Dniu Babci i Dziadka, wykonanie laurek, dyktowanie własnych życzeń - obserwacja ptaków podczas pobytu na dworze, poznawanie ich nazw, wyszukiwanie ich w " Atlasie zwierząt" - wspólna praca plastyczna " Ptaszki w karmniku" /technika łączona, rysowanie, przyklejanie elementów z tektury falistej, papieru kolorowego oraz ziarenek i gałązek/ lub prace indywidualne - rozmowy na temat potrzeby dokarmiania leśnych zwierząt zimą, wykonanie wspólnej pracy " Zwierzęta przy paśniku" /technika łączona, rysowanie lub przyklejanie wyciętych z czasopism zwierząt, przyklejanie elementów paśnika z tektury falistej, warzyw z papieru kolorowego siana oraz ziarenek /
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu, wiedzy i zainteresowań przyrodniczych - poznawanie tradycji religijnej - budowanie wspólnoty grupy, rozwijanie umiejętności planowania działań i odpowiedzialności za wygląd przedszkola - rozwijanie umiejętności muzycznych i tanecznych - integracja grupy, poznawanie zwyczajów karnawałowych, możliwość ekspresji siebie poprzez wybrany strój i sposób jego prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> - czytanie opowiadań o życiu zwierząt zimą z książki A.M. Dalmais " 366 i jeszcze kilka opowieści o przyrodzie" i książki „ Leśne obrazki” I. Sokołow-Mikitow - wykonanie koron i zabawa baśniowa w wędrowkę Trzech Króli - przygotowania do balu karnawałowego; wspólne wykonanie ogłoszenia o balu, robienie masek i dekoracji balowej, wspólna praca " Bal w przedszkolu" / rysowanie kredkami pastelowymi, przyklejanie kawałków bibuły/ - śpiewanie piosenki " Bal w przedszkolu", tańce w parach, kółeczku i indywidualnie - karnawałowy bal przebierańców
--	---	--

f) wiosna

Temat	Treści programowe	Propozycje działań
Wiosna	<ul style="list-style-type: none"> - uwrażliwianie dzieci na zmiany w przyrodzie, poznawanie charakterystycznych cech wiosny - rozwijanie wyobraźni, sprawności manualnej, poznawanie wyrazów wieloznacznych - poszerzanie wiedzy przyrodniczej dzieci, rozwijanie umiejętności współdziałania przy wykonywaniu wspólnej 	<ul style="list-style-type: none"> - obserwacja pierwszych oznak wiosny na spacerze, np " kotków" /bazi/ na drzewach - wykonanie pracy plastycznej " Bazie - kotki i koty" / rysowanie lub przyklejanie wyciętych z czasopism kotów, przyklejanie gałązek z papieru kolorowego i bibuły/ - rozmowy na temat przylotów bocianów, malowanie farbami plakatowymi wspólnych prac " Przyleciały do nas bociany"

	<p>pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności muzycznych i ruchowych inspirowanych muzyką - rozwijanie sprawności manualnej - kształtowanie wrażliwości na zmiany w przyrodzie, spostrzegawczości, umiejętności obserwacji, poszerzanie wiedzy i słownictwa dzieci - rozwijanie sprawności manualnej, kształtowanie postaw ekologicznych - poznawanie polskich zwyczajów - rozwijanie umiejętności współpracy podczas wykonywania wspólnej pracy - kształtowanie postaw ekologicznych, poszerzanie wiedzy dzieci - rozwijanie wyobraźni i umiejętności twórczego ruchu, zdolności muzycznych - kształtowanie postaw ekologicznych poprzez działanie na rzecz przyrody, 	<ul style="list-style-type: none"> - śpiewanie piosenki " Kle kle boćku" i zabawa ruchowa do niej - wykonanie bocianów z papieru do powieszenia pod sufitem - szukanie pierwszych wiosennych kwiatów w osiedlowych ogródkach i w " Atlasie roślin", poznawanie ich nazw - kalkowanie i kolorowanie obrazków z wiosennymi kwiatami, poznawanie kwiatów chronionych - symboliczne pożegnanie zimy poprzez darcie i topienie w misce wody narysowanej przez dzieci " marzanny"-złej zimy, śpiewanie piosenki " Zła zima" - wspólna praca plastyczna " Pani Wiosna" - rozmowa o Dniu Ziemi i konieczności dbania o środowisko przyrodnicze, np poprzez segregowanie odpadów, gry ekologiczne: " Nasz zielony świat" " Zielone ścieżki", segregowanie śmieci po śniadaniu i wyprawa do najbliższych pojemników na surowce wtórne - tańce do piosenek o wiosnie, zabawy baśniowe " Nasionka", " Rośliny i czarodziej" - sianie i sadzenie roślin w doniczkach i w przedszkolnym ogródku
--	---	--

	<p>nabywanie praktycznych umiejętności, rozwijanie poczucia własnej wartości</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie sprawności manualnej - rozwijanie słuchu muzycznego i pamięci muzycznej, wzmacnianie więzi emocjonalnych między dziećmi - rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu, poszerzanie wiedzy i słownictwa dzieci - rozwijanie umiejętności współpracy podczas wykonywania wspólnej pracy, orientacji przestrzennej, poczucia estetyki - rozwijanie wrażliwości i zainteresowań przyrodniczych - rozwijanie wiedzy dzieci o rozwoju różnych zwierząt - rozwijanie umiejętności komponowania pracy i współdziałania z innymi dziećmi podczas jej wykonywania - poznawanie różnych technik plastycznych, rozwijanie sprawności manualnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wycinanka " Wiosenne kwiaty" - śpiewanie piosenek " Rosną sobie kwiatki na łące" " Niezapominajki", zabawa w kółeczku " Różyczka" - czytanie artykułów i wierszyków o kwiatach z czasopisma " Pentliczek", zagadki o roślinach - baśń " O Jasiu i łodydze fasoli" - wspólna praca plastyczna " Wiosenna łąka", rysowanie kwiatów kredkami pastelowymi i malowanie farbami akwarelowymi - obserwacja ptaków i owadów podczas pobytu na dworze, rozmowy o wiosennych zwyczajach zwierząt / łączenie się w pary, budowanie gniazd, składanie jaj / - gra dydaktyczna " Rodzinki", poznawanie etapów rozwoju różnych zwierząt, np żaby, ryby, kaczki - wspólna praca plastyczna " Ptasie gniazda" /wycinanka/ - wykonanie żaby metodą origami i przyklejenie jej na narysowanej wspólnie łące i stawie lub na własnym rysunku
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie wyobraźni i umiejętności twórczego ruchu - rozwijanie wrażliwości, zainteresowań przyrodniczych, przyjaznych postaw wobec zwierząt, kreatywności, wyobraźni, umiejętności wykorzystywania różnych materiałów w pracach plastycznych - poszerzanie wiedzy dzieci o zwierzętach, umiejętności przestrzegania zasad gry, umiejętności matematycznych / kategoryzowania i liczenia/ - rozwijanie umiejętności komponowania pracy i współdziałania podczas z innymi dziećmi podczas jej wykonywania - poszerzanie wiedzy dzieci o zwierzętach, wzbogacanie słownictwa - rozwijanie zainteresowań książką i umiejętności poszukiwania informacji w książkach, rozwijanie zdolności technicznych - rozwijanie umiejętności współdziałania podczas z innymi dziećmi podczas wykonywania wspólnej pracy - rozwijanie umiejętności wyrażania ciepłych uczuć wobec bliskich osób 	<ul style="list-style-type: none"> - zabawa baśniowa " Jajka" " Gąsiennice i motyle" - oglądanie planszy ze zdjęciami motyli, rozpoznawanie na niej widzianych już w tym roku motyli, wykonanie motyli z brystolu i rolek po ręcznikach papierowych - obserwacja ślimaków w przydomowych ogródkach, rozmowy na temat ich życia, lepienie z plasteliny wspólnej pracy " Świat ślimaków" - rozpoznawanie zwierząt w zależności od środowiska i sposobu poruszania poprzez grę w loteryjkę " Zgadnij gdzie mieszkam", liczenie kategoryzowanie obrazków ze zwierzętami " Las, łąka, jezioro i ich mieszkańcy" - rozmowy o zwierzętach hodowanych przez człowieka, zabawy " Zagrodą Mysi", poznawanie nazw zwierząt hodowlanych i ich "mieszkań" /stajnia, chlew, obora/ -ogłądanie " Atlasu dzikich zwierząt", czytanie informacji o wybranych gatunkach, wykonanie makiety dżungli i żyjących w niej zwierząt - wykonanie w podgrupach prac " Dno oceanu", malowanie farbami, naklejanie narysowanych ryb - rozmowy o zbliżającym się Dniu Matki, wykonanie prezentu dla mamy, dyktowanie własnych życzeń, rozmowy o mamach - nauka wiersza " Mamo, mamo cóż ci dam" i piosenki " Spytały mamy"
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie wrażliwości i zainteresowań przyrodniczych - rozwijanie sprawności manualnej - budowanie wspólnoty grupy poprzez tworzenie wspólnych doświadczeń, poznawanie najbliższego otoczenia - rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu, poszerzanie wiedzy przyrodniczej i zainteresowań literackich 	<ul style="list-style-type: none"> - obserwacja majowych kwiatów w osiedlowych ogródkach - wykonanie gałązki bzu z papieru kolorowego i kulek z bibuły oraz bukietu konwalii wylepianego plasteliną - wycieczka piesza połączona z piknikiem i zabawami w plenerze z okazji Dnia Dziecka - czytanie wierszy i opowiadań związanych z wiosną, np. ze zbioru „Wierszykarnia” D. Wawiłow, „Leśne obrazki” I. Sokołow-Mikitow
--	--	---

g) Święta Wielkanocne

Temat	Treści programowe	Propozycje działań
Święta Wielkanocne	<ul style="list-style-type: none"> - poznawanie dzieci z polskimi tradycjami wywodzącymi się z religii chrześcijańskiej - poznawanie różnych technik plastycznych, rozwijanie potrzeb estetycznych, kształtowanie odpowiedzialności za wygląd przedszkola, rozwijanie sprawności manualnej - rozwijanie zdolności muzycznych i ruchowych / inspirowanych muzyką/ - rozwijanie umiejętności współdziałania podczas 	<ul style="list-style-type: none"> - rozmowy o zwyczajach i tradycjach związanych ze Świętami Wielkanocnymi / malowanie jajek, święcenie pokarmów, "śmingus dyngus"/ oraz o religijnej wymowie tego Święta - robienie świątecznej dekoracji przedszkola /kurczaczki, zajaczki, baranki/ z wykorzystaniem różnych technik /malowanie, wydzieranka, wyklejanie kulkami z bibuły lub plasteliną/ - śpiewanie piosenek " Zajac malowany", " Pisanki" i zabawy do nich - wykonanie wspólnej pracy " Świąteczny koszyk" techniką

	<p>wykonywania wspólnej pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie sprawności manualnej, poznawanie różnych technik plastycznych - poznawanie zwyczajów istniejących w kontaktach międzyludzkich, rozwijanie umiejętności wyrażania ciepłych uczuć wobec innych osób, poznawanie charakterystycznych dla Wielkanocy symboli - tworzenie nastroju oczekiwania na Święta, współuczestnictwa w świątecznych przygotowaniach, poznawanie jego symboliki - poznawanie tradycji religijnej, poznawanie różnych technik plastycznych - rozwijanie sprawności manualnej - rozwijanie wyobraźni i umiejętności twórczego ruchu - rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu, poznawanie szwedzkich zwyczajów wielkanocnych 	<p>wydzieranki</p> <ul style="list-style-type: none"> - odrysowywanie, wycinanie i wyklejanie paskami z bibuły kształtów jajek lub malowanie ich gumą arabską i farbą akwarelową - rozmowy o zwyczaju wysyłaniu swoim bliskim świątecznych życzeń, oglądanie wielkanocnych pocztówek i wykonanie własnych - lepienie koszyczków z plasteliny i sianie w nich rzeżuchy - robienie mazurków z herbatników i bakalii - rozmowy na temat Niedzieli Palmowej, wykonanie palemek z patyczków i bibuły - lepienie z plasteliny koszyczków z pisankami - zabawa baśniowa związana z obumieraniem i budzeniem się do życia - słuchanie rozdziału " Wielkanoc" z książki A. Lindgren " Dzieci z Bullerbyn"
--	---	--

h) lato

Temat	Treści programowe	Propozycje działań
Nadchodzi lato i wakacje	<ul style="list-style-type: none">- rozwijanie wrażliwości i zainteresowań przyrodniczych, spostrzegawczości i umiejętności obserwacji - rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, twórczej ekspresji i kreatywności - rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu i zainteresowania książką - promowanie zdrowego, aktywnego stylu życia - rozwijanie umiejętności dokonywania wyborów, ćwiczenie pamięci - umożliwianie twórczej ekspresji siebie poprzez sztukę, rozwijanie zainteresowań teatralnych - rozwijanie umiejętności słuchania czytanego tekstu,	<ul style="list-style-type: none">- obserwowanie podczas pobytu na dworze zmian w przyrodzie związanych ze zbliżającym się latem - swobodna ekspresja plastyczna dzieci na temat lata wybieranymi przez nie technikami / rysowanie, malowanie, lepienie z plasteliny, wycinanie/ - słuchanie wierszy o lecie ze zbioru D. Wawiłow pt. " Wierszykarnia" J. Brzechwy „ Brzechwa dzieciom” oraz opowiadań związanych z latem i wakacjami, np. rozdział pt „ Lekcje się skończyły” z książki „ Dzieci z Bullerbyn” - dłuższe pobyty na dworze; zabawy w piasku i wodzie, gra w piłkę, oglądanie i czytanie książek w cieniu na kocyku - uczenie się wybranych wierszyków i piosenek oraz zabaw muzycznych na zakończenie roku szkolnego - przygotowywanie teatrzyków na zakończenie roku szkolnego /dzieci starsze/, robienie dekoracji i kukiełek - słuchanie rozdziału pt. " Noc Świętojańska" z książki A.

	<p>zainteresowania książką, poznawanie polskich i szwedzkich zwyczajów</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności komponowania pracy i współdziałania z innymi dziećmi podczas jej wykonywania - rozwijanie zdolności muzycznych, wyobraźni i umiejętności twórczego ruchu - rozwijanie umiejętności wypowiadania się i słuchania innych, poszerzanie wiedzy dzieci o Polsce - rozwijanie sprawności manualnej, orientacji przestrzennej, wiedzy o Polsce, umiejętności odczytywania mapy, utrwalanie pojęć stolica, godło, ojczyzna, kształtowanie świadomości narodowej - poszerzanie wiedzy o Warszawie, wzbogacanie słownictwa, poznawanie legend - poznawanie najbliższego otoczenia oraz podstawowych znaków drogowych, nabywanie wiedzy o ruchu drogowym i bezpiecznym zachowaniu się na drodze 	<p>Lingrend " Dzieci z Bullerbyn", rozmowy na temat polskich i szwedzkich obchodów Nocy Świętojańskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspólne malowanie " Pani Lato" - śpiewanie piosenek "Niech żyją wakacje", " Lubię podróże" i zabawa baśniowa " Podróż" - się wakacjach i planowanych wyjazdach, oglądanie mapy Polski i pocztówek z różnych miejsc Polski - wspólne wykonanie mapy Polski / kolorowanie narysowanego kształtu zgodnie z oznaczeniami nizin, wyżyn i gór w atlasie, wpisywanie nazw głównych miast przez starsze dzieci, przyklejanie pocztówek z różnych stron Polski w odpowiednich miejscach mapy, przypomnienie pojęcia stolica, godło, ojczyzna/ - oglądanie pocztówek z zabytkami Warszawy, poznanie znaczenia słowa zabytek, rysowanie wybranych zabytków Warszawy przez starsze dzieci, słuchanie legendy o warszawskiej Syrence i o Warsie i Sawie - oglądanie znaków drogowych podczas spacerów, poznawanie ich znaczenia, wykonanie makiety osiedla z uliczkami i znakami drogowymi, rozmowy o bezpiecznym przechodzeniu przez ulicę
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności reagowania ruchem na określony sygnał oraz wiedzy o działaniu sygnalizatora świetlnego - rozwijanie umiejętności wyrażania ciepłych uczuć wobec bliskich, pielęgnowanie więzi rodzinnych - wzmacnianie więzi emocjonalnych między dziećmi, budowanie poczucia wspólnoty przedszkola 	<ul style="list-style-type: none"> - zabawy ruchowe w samochody i sygnalizator świetlny oraz w foteliki samochodowe i pasażerów - rozmowy na temat zbliżającego się Dnia Ojca, wykonanie laurek dla tatusiów, dyktowanie własnych życzeń, dzieci starsze próby pisania - zakończenie roku szkolnego, pożegnanie odchodzących z przedszkola dzieci
--	---	--

5. Ważne wydarzenia w życiu przedszkola:

a) „Jasełka”.

Przed Świętami Bożego Narodzenia w przedszkolu odbywają się „Jasełka” z udziałem dziewczynek w przebraniach aniołków i chłopców w przebraniach pasterzy. W „Jasełkach” biorą udział wszystkie dzieci, śpiewając kolędy i odgrywając sceny związane z Bożym Narodzeniem. Nie ma podziału na indywidualne role, jest to raczej zbiorowa zabawa w pasterzy / wszyscy chłopcy/ i anioły /wszystkie dziewczynki/, dzieci ruchem i gestem pokazują to o czym śpiewają w kolędach. Później dzieci obdarowują rodziców przygotowanymi własnoręcznie prezentami i znajdują pod choinką upominki dla siebie. Są to chwile pełne spontanicznej dziecięcej radości. Spotkanie kończy się poczęstunkiem, w którym uczestniczą wszyscy.

Warto tu podkreślić, że nie traktujemy „Jasełek” jako po prostu występu dzieci przed rodzicami, lecz jako spotkanie przedwigilijne całej społeczności przedszkola /dzieci, rodziców, wychowawczyń/, jako wspólne kolędowanie. Podczas „Jasełek” śpiewamy wraz z dziećmi i zachęcamy do tego także rodziców. Staramy się stworzyć dobry klimat, klimat wspólnego oczekiwania na święta. Już na wiele dni przedtem dzieci przygotowują prezenty dla rodziców, które wręczają im podczas „Jasełek”, ubierają choinkę, dekorują przedszkole. Daje się zauważyć, że dzieci bardzo przeżywają ten czas, z niecierpliwością czekają na

„Jasełka”. Trzeba przyznać, że jest coś magicznego w chwili, gdy zakładają swoje stroje pasterzy i aniołów i śpiewając kolędę wchodzi do sali pełnej oczekujących rodziców.

W przygotowania związane z „Jasełkami”, staramy się też wciągnąć rodziców / w miarę ich możliwości i chęci/ , prosząc o przyniesienie smakołyków na wspólny poczęstunek i drobiazków dla wszystkich dzieci, z których to robimy dla nich paczki.

„Jasełka” są szczególnym wydarzeniem budującym wspólnotę, poprzez czynne uczestnictwo dzieci i dorosłych /wychowawców i rodziców/ w magii tego dnia oraz w magii wspólnego oczekiwania na Boże Narodzenie, zupełnie odmiennie od szaleństwa zakupów, reklam, promocji, z którymi dzieci spotykają się w tym okresie na każdym kroku.

b) Bal karnawałowy.

Kolejnym ważnym wydarzeniem dla budowania poczucia wspólnoty w naszym przedszkolu jest bal karnawałowy. Jest to dzień z niecierpliwością oczekiwany przez dzieci, które mają okazję zaprezentować swoje przebrania, opowiedzieć o postaciach, za które się przebrały, wziąć udział w specjalnych balowych zajęciach muzycznych, potańczyć przy muzyce z magnetofonu i "podjeść sobie" swoje ulubione smakołyki podczas wspólnego poczęstunku. Podczas balu przebijają się i bawią wraz z dziećmi również wychowawczynie. Podobnie, jak w innych sytuacjach, na balu także nie wprowadzamy żadnych elementów rywalizacji; nie ma u nas konkursów na najpiękniejszy strój czy najpiękniejszy taniec. Dzięki temu panuje radosna, rozbawiona atmosfera, w której każde dziecko czuje się ważne i akceptowane.

c) Obchody Dnia Dziecka.

Tego dnia, jeśli tylko pogoda na to pozwoli, wybieramy się z dziećmi na całodniową wycieczkę na naszą ursynowską górę – „Kopę Cwila”. Po drodze wstępujemy do cukierni na lody i bawimy się na mijanych placach zabaw. Punktem kulminacyjnym wycieczki jest zdobycie szczytu góry, na którym zjadamy śniadanie i deser, bawimy się „płachtą”, czytamy bajkę. Potem następuje zbieganie "z górki na pazurki" i powrót do przedszkola, gdzie czekają na dzieci nowe zabawki i pizza na obiad. Dzieci, zazwyczaj, wspominają ten dzień z radością przez cały rok. Świadczy to o tym, jak ważne było dla nich to przeżycie.

Przeżycia takie naszym zdaniem przyczyniają się do budowania więzi w grupie poprzez wspólne dobre doświadczenia, pod warunkiem jednak, że są czymś rzadkim, wyjątkowym. Duża ilość wycieczek może zaburzyć poczucie stałości i związane z tym poczucie bezpieczeństwa.

d) Zakończenie roku szkolnego.

W połowie czerwca odbywa się uroczystość zakończenia roku szkolnego. Jest to bardzo ważny moment dla dzieci, szczególnie tych kończących „zerówkę”. Zazwyczaj wystawiają one teatrzyk do jednej ze swoich ulubionych baśni, czasem jest to baśń ułożona przez jedno z dzieci lub wspólnie. Nieraz także młodsze przedszkolaki, z własnej inicjatywy przygotowują teatrzyk żegnający „zerówkę”. Ponadto dzieci zapoznają rodziców z piosenkami, wierszykami, zabawami muzycznymi, których nauczyły się w przedszkolu. W młodszej grupie ma zazwyczaj miejsce wspólna zabawa dzieci i rodziców, np. inspirowana metodą pedagogiki zabawy. Później następuje rozdanie dyplomów i specjalnych słonecznych medali ukończenia przedszkola dzieciom z zerówki oraz pamiątkowych upominków dla wszystkich dzieci. Na zakończenie odbywa się wspólny dla całej społeczności przedszkola słodki poczęstunek.

Uroczystość zakończenia roku szkolnego ma duże znaczenie dla budowania wspólnoty gdyż wszystkie dzieci mają okazję poczuć się ważnymi członkami grupy; zarówno serdecznie żegnani " zerówkowicze", jak i młodsze dzieci.

Dużą rolę odgrywa tu atmosfera wokół uroczystości. Podobnie jak w przypadku „Jasełek” staramy się, aby występ i przygotowania do niego, nie były dla dzieci stresem. Piosenki, zabawy i wierszyki na zakończenie roku są wybierane przez dzieci, spośród dobrze znanych i lubianych przez nie. Teatrzyki nie są skomplikowane i sztywno wyreżyserowane, zostawiamy sporo miejsca na spontaniczność dzieci. Dzieci wiedzą, że nie muszą świetnie znać swych ról, że mogą liczyć na naszą pomoc i odpowiedź. Bardzo ważny dla wielu dzieci jest fakt, że wystawiana jest bajka ich autorstwa. Ma to duży wpływ na wzrost poczucia własnej wartości i poczucia przynależności do grupy, bycia jej ważnym członkiem.

Znaczenie w budowaniu poczucia wspólnoty mają także przygotowywane własnoręcznie, z udziałem dzieci upominki dla nich. Są to najczęściej książeczki składające się z rysunków przedszkolaków, np. każde z nich rysuje siebie, pod rysunkiem zaś piszemy zdanie, które dzieci kończą, np. „Nazywam się Jaś. Moim największym marzeniem jest.....”. Rysunki są przez nas kserowane i w ten sposób powstaje książeczka, którą dostaje każde dziecko.

6. Współpraca z rodziną.

W naszym przedszkolu dążymy do tego, aby kontakty z rodziną dziecka były bezpośrednie i przyjacielskie. Rozmawiając z rodzicami staramy się znaleźć partnerską płaszczyznę porozumienia.

Przy zapisywaniu dziecka do przedszkola prowadzimy indywidualne rozmowy z jego rodzicami, które mają na celu zapoznanie ich z naszym sposobem pracy z dziećmi, z funkcjonowaniem przedszkola, a także uzyskanie istotnych informacji na temat dziecka i oczekiwań rodziców. Rodzice wraz z dzieckiem mogą dokładnie obejrzeć przedszkole, poznać nauczycielki. Organizujemy zajęcia adaptacyjne dla dzieci, w których mogą uczestniczyć także rodzice. Podczas zajęć rodzice mają okazję zobaczyć, w jaki sposób wychowawczynie zajmują się dziećmi, uzyskać odpowiedzi na pojawiające się pytania. Ważne dla nas jest nawiązanie dobrego kontaktu z rodziną dziecka, zdobycie jej zaufania i akceptacji. Są to czynniki, które w znaczącym stopniu wpływają na adaptację dziecka do przedszkola; dziecko, którego rodzice nie mają zaufania do osób, z którymi go zostawiają, nie czuje się z tymi osobami bezpiecznie. Podczas pierwszych dni pobytu dziecka w przedszkolu, bliska mu osoba /mama, tata, babcia czy dziadek/ mogą z nim zostać tyle czasu, ile dziecko potrzebuje, by zaadaptować się do nowego miejsca. W czasie tych pierwszych, trudnych nieraz dla rodziny dni, służymy radą i pomocą, dzielimy się swoimi doświadczeniami związanymi z przyzwyczajaniem dziecka do przedszkola; wspólnie próbujemy znaleźć najlepsze sposoby postępowania.

W dalszych kontaktach z rodzicami dążymy do tego, aby były oparte na zasadzie współpracy i partnerstwa. Rodzice mogą zwrócić się do nas ze swoimi niepokojami związanymi z dzieckiem. Czasem to my występujemy z inicjatywą rozmowy o dziecku. Umawiamy się wtedy z rodzicami na spotkanie, zazwyczaj po godzinach pracy przedszkola, aby zapewnić obu stronom odpowiedni czas i komfortowe warunki do rozmowy. Podczas takiego spotkania wspólnie zastanawiamy się co można zrobić, by pomóc dziecku, dzielimy się swoimi spostrzeżeniami i doświadczeniami. Staramy się unikać natomiast rozmów o dziecku w jego obecności lub w obecności innych rodziców.

Co roku na jesieni ma miejsce zebranie organizacyjne, które służy także lepszemu poznaniu się rodziców ze wszystkimi pracownikami przedszkola, a także wzajemnemu poznaniu się rodziców. Podczas tego spotkania jesteśmy otwarci na pytania i propozycje rodziców dotyczące funkcjonowania przedszkola, wspólnie ustalamy niektóre reguły przedszkolnego życia, np. co dzieci mają przynosić na „deserek”.

Jak już było wspomniane w poprzednich punktach programu, rodzice / a nawet całe rodziny/ biorą udział w uroczystościach przedszkolnych, takich jak " Jasełka " i zakończenie

roku szkolnego. Uroczystości te staramy się tak organizować, aby nie był to występ dzieci lecz okazja do wspólnego kolędowania czy wspólnej zabawy. Chętni rodzice przynoszą "smakołyki" na wspólny poczęstunek czy drobne upominki na "jasełka" dla wszystkich dzieci. W ten sposób rodzice są zaangażowani w sprawy przedszkola, lecz odbywa się to bez atmosfery nacisku i przymusu. Szanujemy potrzebę zachowania większego dystansu ze strony niektórych osób czy też ich ograniczone możliwości czasowe ze względu na inne obowiązki. Pielęgnowujemy także okazje do wyrażania przez dzieci ciepłych uczuć wobec członków rodziny. Z okazji Dnia Babci i Dziadka, a także Dnia Matki i Dnia Ojca dzieci wykonują laurki, na których piszemy dyktowane przez nich własne życzenia dla swych najbliższych. Staramy się też o przyjazne kontakty z rodzeństwem naszych przedszkolaków. Często do naszego przedszkola chodzą całe "klany" rodzinne. Starsze rodzeństwo /nasi absolwenci/, chętnie odwiedza przedszkole. Dzieci te mogą zostać u nas czasem cały dzień. Młodsze rodzeństwo natomiast poznaje przedszkole bawiąc się z nami /w obecności rodziców/ na placu zabaw, podczas uroczystości przedszkolnych czy w różnych sytuacjach przy "odbieraniu" z przedszkola starszego rodzeństwa. Gdy dziecko ma około dwóch i pół lat może zostawać wraz ze swym starszym bratem lub siostrą w przedszkolu na dwie, trzy godziny dziennie /w miarę naszych możliwości i ilości dzieci w grupie/, by stopniowo adaptować się do przedszkola.

ROZDZIAŁ VI.

EWALUACJA.

Program zawiera „Kartę obserwacji dziecka”, która umożliwi ewaluację poziomu osiągnięcia zamierzonych celów. Karta zawiera kategorie podzielone na trzy sfery :

- 1.Rozwój społeczny i emocjonalny
- 2.Rozwój ruchowy
- 3.Rozwój poznawczy

Obserwację taką warto przeprowadzać kilka razy w ciągu roku szkolnego / np. co kwartał/.Ważnym materiałem są też rysunki dzieci i ich opis oraz bajki opowiadane przez dzieci a spisywane przez wychowawców.

BIBLIOGRAFIA

1. Ames B.L., Baker S.M., Ilg F.L., „Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat”, Gdańsk 1994
2. Bradshaw J. „Toksyczny wstyd”, Warszawa 1997
3. Bettelheim B. „Cudowne i pożyteczne”, Warszawa 1985
4. Berne E. „W co grają ludzie”, Warszawa 1987
5. Bly R. „Żelazny Jan”, Poznań 1993
6. Bogdanowicz M., Kisiel B., Przasnyska M. „Metoda Weroniki Sherborne w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka”, Warszawa 1994
7. Brun B., Pedersen E.W., Runberg M. „Symbole duszy”, Warszawa 1995
8. Dąbrowska J. „Bez stresu z dziećmi”, Warszawa 1997
9. Eichelberger W. „Jak wychować szczęśliwe dziecko”, Gdańsk 1997
10. Elkonin D.B. „Psychologia zabawy”, Warszawa 1984
11. Estes C.P. „Biegająca z wilkami ”, Poznań 2001
12. Faber A., Mazlish E. „Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły”, Poznań 1993.
13. Faber A., Mazlish E. „Rodzeństwo bez rywalizacji”, Poznań 1993.
14. Faber A., Mazlish E. „Wyzwolenie rodzice wyzwolone dzieci”, Poznań
15. Goleman D. „Inteligencja emocjonalna”, Poznań 1997
16. Gordon T. „Wychowanie bez porażek”, Warszawa 1991
17. Hall. E.T. „Ukryty wymiar programu”, Warszawa 1978
18. Hannaford Carla „Zmysłne ruchy które doskonalą umysł. Podstawy kinezylogii edukacyjnej”, Warszawa 1998
19. Jablow M.M. „Na bakier z jedzeniem”, Gdańsk 1993
20. James M., Jongeward D. „Narodzić się by wygrać”, Poznań 1994
21. Janssen-Vos F. „Jakość w klasie: kluczowa rola nauczyciela”, „Dziecko i Edukacja Materiały Programu Wspólnoty Europejskiej” zeszyt 1., 1992

22. Korczak J. „, Jak kochać dziecko”, Warszawa 1992
23. Król – Fijewska M. „, Trening asertywności”, Warszawa 1991
24. Król – Fijewska M. „, Stanowczo łagodnie bez lęku”, Warszawa 1993
25. Lindenberg Ch. „, Szkoła bez lęku”, Warszawa 1993
26. Lubomirska K. „, Przedszkole rzeczywistość i szansa”, Warszawa 1997
27. Maslow A.H. „, Motywacja i osobowość”, Warszawa 1990
28. Maślowska B. „, Dziecko w krainie baśni”, „, Albo albo inspiracje Jungowskie”1/93
29. Matelska A. „, Zabawy dramowe w edukacji wczesnoszkolnej”, Poznań 2001
30. Miller A. „, Pamięć wyzwolona”, Warszawa 1995
31. Mitros K. Górnicka – Boratyńska A., „, Mamo chodź do przedszkola”, „, Wysokie Obcasy” z 5.10.2002
32. Neil A.S. „, Nowa Summerhill”, Poznań 1994
33. „Nigdy nie jest za wcześnie-rozwoj i edukacja małych dzieci” pod red. T. Ogrodzińskiej, Warszawa 2004
34. Philips A. „, Jak mówić dziecku nie”, Warszawa 2002
35. Prekop J. „, Mały tyran”, Warszawa 1993
36. Prokopek M. „, Wyprawa po złote runo”, Warszawa 1991
37. „Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży” pod red M. Żebrowskiej, Warszawa 1976
38. Pułtorak M. „, Magia w baśniowym przedszkolu”, „, Twoje Dziecko” 10/2002
39. Rosenberg M.B. „, Porozumienie bez przemocy”, Warszawa 2003
40. Schoenebeck H. „, Antypedagogika być i wspierać zamiast wychowywać”, Warszawa 1994
41. Siarkiewicz E. „, Ostatni bastion czyli jawne i ukryte wymiary pracy przedszkola”, Kraków 2000
42. Siek S. „, Struktura osobowości”, Warszawa 1986
43. St-Hilaire Chantal „, Dyskusja bez kłótni”, Warszawa 2005
44. Skynner R. i Cleese J. „, Życ w rodzinie i przetrwać”, Warszawa 1992
45. Szmidt K. J. „, Elementarz twórczego życia ”, Warszawa 1994
46. Way B. „, Drama w wychowaniu dzieci i młodzieży”, Warszawa 1995
47. Wilczek M. „, Baśniowy wstęp do życia”, „, Twoje Dziecko” 11/1992
48. Woititz J. G. „, Wymarzone dzieciństwo”, Gdańsk 1997

ANEKS nr 1.

Plan dnia

- 8.30 - 10.45** Zabawy dowolne oraz zajęcia indywidualne z wychowawcami zależne od potrzeb dzieci.
Zajęcia plastyczne
- 9.00 - 10.00** Zajęcia programowe grupy "0"
- 11.00 - 11.30** Zajęcia zorganizowane:
- zajęcia muzyczne
 - zajęcia ruchowe
 - teatryki
 - gry, różnorodne zabawy dydaktyczne
 - zabawy integracyjne
- 11.30 - 12.30** Śniadanie - podczas, którego czytamy dzieciom klasykę literatury dziecięcej (J.Tuwim, J.Brzechwa, A.Lindgren)
- 12.30 - 13.30** Baśnie i zabawy baśniowe, prace plastyczne na baśniowe tematy
- 13.30 - 14.15** Spacer i zabawy na świeżym powietrzu
- 14.30 - 15.00** Obiad
- 15.00 - 16.00** Zabawy dowolne i zorganizowane

Naszą zasadą jest plastyczne podejście do rozkładu dnia w zależności od potrzeb indywidualnych dzieci i grupy.

Karta obserwacji dziecka

Imię i nazwisko

Data urodzenia.....

Data badania.....

SKALA: stopień nasilenia danego zachowania/ umiejętności/cechy
 5 - bardzo wysoki, 4 - wysoki, 3 - średni, 2 - niski, 1 - bardzo niski
 / uzyskanie stopnia 2 i 1 wskazuje na konieczność intensywniejszych
 oddziaływań w danej sferze /

	Rozwój społeczny i emocjonalny	5	4	3	2	1
1	lubi przebywać w grupie					
2	nawiązuje bliskie kontakty z dziećmi					
3	współdziała z dziećmi w zabawie					
4	jest inicjatorem zabaw					
5	dobrze się czuje w roli lidera					
6	otwarty w kontaktach z dorosłymi					
7	jest niezależny emocjonalnie					
8	wierzy w siebie					
9	próbuję sam rozwiązywać problemy					
10	w razie trudności potrafi prosić dorosłego o wsparcie					
11	dostrzega potrzeby i uczucia innych					
12	nazywa uczucia własne					
13	umie wyrażać uczucia w sposób adekwatny					

14	kontroluje wyrażanie złości lub agresji					
15	potrafi być asertywny					
16	potrafi planować swoje działania					
17	potrafi dokonywać wyborów i rozumie ich konsekwencje					
18	jest radosny i ma dobre samopoczucie					
19	jest świadomy swoich praw					
20	szanuje prawa i własność innych					
21	przestrzega ustalonych reguł postępowania					
22	dba o swoje rzeczy i porządek na półce					
23	chętnie bierze udział we wspólnym sprzątaniu					
24	jest samodzielny					

	Rozwój ruchowy	5	4	3	2	1
1	w czasie zabawy preferuje aktywność ruchową					
2	potrafi się czołgać					
3	potrafi stać na jednej nodze					
4	potrafi się samodzielnie huśtać					
5	wybiera zabawy na wysokich drabinkach					
6	chętnie gra w piłkę					
7	potrafi zapinać guziki					
8	potrafi zawiązywać sznurowadła					
9	sprawnie posługuje się nożyczkami					

	Rozwój poznawczy	5	4	3	2	1
1	jest zainteresowany poznawaniem nowych, nieznanych rzeczy					
2	posiada dobrą koncentrację uwagi					
3	doprowadza pracę do końca nawet gdy napotyka trudności					
4	jest zainteresowany oglądaniem książek					
5	uważnie słucha bajek, opowiadań, wierszy					
6	chętnie układa własne bajki					
7	posiada bogate słownictwo					
8	prawidłowo formułuje zdania					
9	jest aktywny podczas zajęć, zabiera głos w dyskusji					
10	zadaje pytania					
11	posiada bogatą wyobraźnię					
12	jest spontaniczny i otwarty na nowe pomysły					
13	myśli twórczo, jest kreatywny					
14	jest zainteresowany otoczeniem, lubi eksperymentować					
15	posiada podstawową wiedzę przyrodniczą					
16	chętnie układa i rozwiązuje zagadki matematyczne					
17	jest zainteresowany poznawaniem liter i cyfr					
18	zna przeznaczenie różnych przedmiotów					
19	posiada prawidłowe nawyki prozdrowotne					

ANEKS nr 3.

Bajka Wojtusia P. /wiek: 5 lat i 2 miesiące /, napisana 15 lutego 2006r

/dziecko opowiada a wychowawca zapisuje wiernie opowiadaną historię/

Tytuł: Podróże Józefa i Wojtka.

Część pierwsza.

Dawno, dawno temu, kiedy jeszcze życzenia się spełniały, żyli dwaj bohaterscy rycerze – Józio i Wojtek. I pewnego razu poszli by zwyciężyć smoka. Jaskinia była taka długa, że dotarli aż na szczyt wielkiej góry. Tam zobaczyli dwóch olbrzymów i usadowili się na drzewach i zaczęli rzucać do nich kamykami, strzelać z pistoletów i z mieczy. Olbrzymi się obudzili. Olbrzym się obudził jeden i powiedział:

- Czemu strzelasz do mnie i rzucasz kamykami?

I położył się. Potem zaczęli strzelać w drugiego olbrzymia. I tamten się obudził i ten pierwszy się obudził i powiedział:

- Czemu tym razem ty we mnie rzucasz?

I poszli dwaj rycerze. I zaszli do pewnego zamku i położyli się pod murami. Potem strażnik ich zobaczył i przyniósł do zamku. I powiedzieli, że oni są mężnymi rycerzami, którzy podróżują. Król nie ufał im i powiedział:

- W moim sadzie są dwa nosorożce, które dużo szkód robią.

I poszli. Zwyciężyli. Udało im się zagonić w kozi róg nosorożca i wsadzić go rogiem w drzewo.

Część druga.

Poszli do miasta, żeby je bronić. Od razu jak zaszli pod mury jakiegoś zamku, poszli pod oblicze króla. Król kazał im uwolnić jego ukochaną córkę z pod władzy smoka, Tygrysią Lilię. I poszli pod zamek smoka. Jeden znalazł skórę barana i zeszył ją razem z siarką. I podrzucili pod zamek smoka i czekali. Smok nie najpierw zjadł obiad, tylko pilnował swojego więźnia, córki króla. I przyszli dwaj rycerze z baranem. Gdy on ich zobaczył to wzięli miecze, naładowali je siarką i zaczęli strzelać do paszczy smoka. Aż w końcu rycerz Wojtek wziął barana, naładował go do swego miecza i rzucił go do paszczy smoka. Ale smok zobaczył, że to była pułapka, wypluł barana. Rycerze uciekli i wzięli Tygrysią Lilię na konia, córkę króla, oddali ją królowi i poszli wzdłuż Zakopanego. I doszli do gór. Wtedy akurat nie było śniegu więc rozbili tam obóz. Koniec.

Część trzecia.

Rycerze wyszli ze swojego namiotu, poszli w góry i zobaczyli pewien zamek. Weszli do niego i poszli po królową. Smok spał ale tak hałasowali przy tym ratowaniu królowy, że go obudzili. Ale smok na szczęście był na łańcuchu, ale biegli z końmi i z drugą królową Zairą. I smok się udusił jak był poza zamkiem i oni też mieli przeszkodę z królową Zairą, bo most do wyjścia był teraz cały pocięty kosami. Ale rycerz Józef zdjął skórę smoka, narzucił ją na most i zanim kosy zdążyły pociąć skórę smoka nasi bohaterzy byli już po drugiej stronie mostu. I zanieśli do króla jego córkę. Król dał im obu medaliony złote. Poszli w góry, tam zobaczyli znów zamek, tym razem złych. Naszych bohaterów teraz czeka smutna historia. Król zły wsadził ich do lochu za karę, że nie chcieli uwolnić jego córki złej. Ale na szczęście nie oddzielił ich lochów. I przecięli kraty, wydostali się z pod ziemi, poszli w góry, tam zobaczyli zamek. Uratowali księżniczkę z zamku smoka.

Część czwarta.

Uwolnili już tę córkę króla i zanieśli ją do jej ojca króla i matki królowej. Król był taki wdzięczny, że dał im złote miecze zamiast medalionów, złotą tarczę i złotą zbroję. Nasi bohaterzy zaszli więc drugi raz do zamku i był to zamek podziemny. I poszli do tego zamku podziemnego wejściem podziemnym. Tam król im powiedział, że pewien zły nietoperz uwięził jego jedyną córkę, księżniczkę. Nasi bohaterzy zeszli do pewnej wieży, w której znajdowała się córka króla uwiązana. I nasi bohaterzy rozcięli – ciach, ciach – Łańcuch. I wzięli ją z tej wieży, wyprowadzili. Niestety właśnie w tym czasie wrócił zły nietoperz. Ale miecz Wojtka był szybszy niż zły nietoperz. Uwolnili tę córkę i zanieśli do zamku podziemnego i do ojca i do matki.

Część piąta.

Dwaj rycerze zaszli znów w góry. Postanowili tam przenocować. Ale wszystkie upiory które oni przebyli to zniszczyły im namioty. Dwaj rycerze pomyśleli, że noc na śniegu wcale nie jest przyjemna. Rycerz Józef zobaczył światło i powiedział do Wojtka:

- Tam w oddali z pewnością znajduje się jakaś chatka.

Ale rycerz Józef się mylił bo tam znajdował się zamek dobrego króla. Król przyjął ich na noc i żyli długo i szczęśliwie.

ANEKS nr 4.

Lista książek najczęściej czytanych w przedszkolu „Baśniowy Świat Dziecka”

Astrid Lindgren – „Pippi Pończoszanka”

„Pippi na Południowym Pacyfiku”

„Pippi wchodzi na pokład”

„Dzieci z Bullerbyn”

„Emil ze Smalandii”

„Emil ze Smalandii wraca znów”

„Lotta z ulicy Awanturników”

„Dzieci z ulicy Awanturników”

„Nils Paluszek”

„Madika z Czerwcowego Wzgórza”

A. Milne - „Kubuś Puchatek”

„Chatka Puchatka”

Tove Jansson - „Opowiadania z Doliny Muminków”

„Zima i czary”

„Czemu się martwisz, mamusiu?”

Hugh Lifting - „Doktor Dolittle i jego zwierzęta”

Ake Holmberg - „Latający detektyw”

Zdenek Miler,

Andrzej Czycibor-Piotrowski –

seria o Kreciku,

Krecik, mój przyjaciel”
„Jak Krecik zdobył spodenki”
„Krecik i gwiazda”
„Krecik i orzeł”
„Krecik w mieście”
„Jak Krecik uratował myszkę”
„Krecik i rakieta”

Janosch – seria o tygrysku i misiu

„Och! Jak cudowna jest Panama”

Lucy Cousins – seria o Mysi

Annie Schmidt “Julek i Julka” część 1, 2 i 3

Joanna Papuzińska - „Nasza mama czarodziejka”

Janina Porazińska - „Pamiętnik Czarnego Noska”

Hanna Łochocka - „Psoty i kłopoty wróbelka Elemelka”

Hanna Bechlerowa - „Dom pod Kasztanami”

Wojciech Widłak - „Pan Kuleczka”

Adam Bahdaj - „Mały pingwin Pik-Pok”

„Pilot i ja”

„Malowany ul”

Czesław Janczarski – „Miś Uszatek”

„Nowe przygody misia Uszatka”

Sławomir Grafowski, Marek Nejman

„Przygody kota Filemona”

„Filemon i Bonifacy”

Jan Kott - „Bajeczki dla Lidusi”

Joanna Chmielewska "Pafnucy i jego skarb”

Wiersze:

Danuta Wawiłow - „Wierszykarnia”

„ Dzieci w lesie”

„ Wędrówka”

„Wiersze dla niegrzecznych dzieci”

Julian Tuwim - zbiory wierszy i poematów

Jan Brzechwa - zbiory wierszy i poematów

Ludwik Jerzy Kern „Wiersze pod choinkę”

Małgorzata Strzałkowska

„Hocki klocki dla każdego...”

„Wierszyki łamiące języki”

„Zbikowane wierszyki...”

Dorota Gellner - „Czarodziejski świat”